

HAGELIV

& uterom

10 år

GUIDE
FLYTT
KJØKKENET UT
Bygg selv eller
kjøp ferdig

Få fart på

TOMATENE

Romantisk

COTTAGE GARDEN

I FREDRIKSTAD

Planter som

TRIVES I SKYGGEN

Idyll i

FERIEHAGEN

Hos Hageland har vi dyrket lidenskap for hage i generasjoner. **Vi er Gartnere i Generasjoner!** Vi ønsker å dele vår historie, våre erfaringer, og vår kunnskap, slik at kundene kan dyrke sin egen hage med samme kjærlighet og omsorg som vi har gitt våre planter gjennom årene.

Nå gleder vi oss til å nyte sommeren ute!

GARTNERE I GENERASJONER

Nå kan du gå ut og nyte **JUNI-HAGEN!**

Hagen i juni er vakker og vi kan nyte sommerblomster og stauder, og begynne å høste fra kjøkkenhagen.

Dette bør du gjøre i hagen i juni:

- Sommerblomster i krukker og verandakasser vokser raskt og trenger mye næring for å blomstre vakkert og lenge. Aller helst bør du plante i jord tilsatt langtidsgjødsel, så slipper du å tenke på tilleggsgjødsling de 3 første månedene. Hageland Krukkejord er en god jord å bruke. Har du plantet i jord uten langtidsgjødsel bør du tilføre gjødsel flere ganger gjennom sesongen. Flytende Plantenæring kan tilføres i vannet regelmessig når du vannet, eller du kan blande inn langtidsgjødsel i plantejorda.
- De fleste sommerblomster liker å bli vannet skikkelig når de vannes, og la jorden tørke lett opp mellom hver vanning.
- Knip av visne blomster, dette stimulerer planten til å sette nye blomsterknopper.
- De fleste sommerblomster vil ha så mye sol og lys som mulig. De færreste liker vind og trekk. Plant eller sett de på et lunt og solrikt sted.

Nå kan du starte å høste i kjøkkenhagen!

Spesielt i mildere deler av landet begynner kjøkkenhagen å gi avling. Tidlig grønnsaker som pleier å bli klare til høsting i juni er:

• Reddiker	• Krydderurter	• Rabarbra
• Salat	• Tidlig poteter	• Agurk
• Spinat	• Sukkererter	• Vårløk

Stauder

Stauder er lettvinte og blir vakrere for hvert år som går. Det finnes utrolig mange sorter å velge mellom, med blomster eller uten, stauder med vakkert bladverk, høye og lave sorter. Du kan ha staudefelt som er frodige og flotte fra tidlig vår til sen høst. Mange stauder passer også godt å plante i krukker.

6 gode stauder å bruke i krukker:

• Alunrot	• Prydgress
• Astilbe	• Hosta
• Bergknapp	• Lavendel

Sissinghurst slottshage: Utsikt fra tårnet der hagegründer, poet og forfatter Vita Sackville-West hadde sin skrivestue.

Jeg har nettopp vært på en liten roadtrip i England. Som mange andre hageentusiaster så er jeg forelsket. Verdens hage, liksom. Om jeg skal sette fingeren på hva det er, så er det et par ting jeg ser: Det første er innrammingen. Det finnes ikke en hage å se uten en høy hekk, en mur eller busker som danner en vegg mot utsiden. Ofte veldig velfrisert med hekksaksen. Til frustrasjon for folk som meg, som prøver å glane innimellom og over med lang hals ... Innenfor den høye veggen kommer neste innramming; i form av en lav hekk eller et gjerde. Dette for å ramme inn blomstene, herlig viltvoksende, iblandet flere sorter: Altså, velfriserte hekker og busker + ville blomster = ekte engelsk hage. Gleder meg allerede til neste «dannelsesreise».

Anna-Lena

Jane, Ann Christin (hageeier) og Kristin en deilig sommerdag på Hvaler. Se side 54.

Jeg dro rett og kjøpte rosen etter at jeg var hos Helene. Jeg som har traumer med roser, måtte bare ha den! Den fikk plassen til blåregnen som døde etter et kort liv i hagen. Og det ser forhåpentligvis ut som rosen kommer til å trives mye bedre foran inngangspartiet på Hagekolonien.

Jane

Kristin og Helene Dahle fremfor busk-/klatrerosen 'John Davis' i Helenes hage. Se side 8!

TRE TING VI *har lært* AV DENNE UTGAVEN

1. At det finnes tre grupper av klematis, og hvordan de beskjæres.
2. Hvordan få en sunn jord med mye liv i, som plantene elsker.
3. At podestedet til rosen må være minst 15 cm under bakken ved planting.

Da vi skulle fotografere Malins hage, som ligger rett ved sjøen på Jeløya, skinte solen. Men faretruende mørke skyer i horisonten forvandlet den blå himmelen til hagl og regn. Det var et vær som overhodet ikke var meldt på Yr. Vi reddet inn alle putene og tok lunsj. Med vindkast og sol tørket dramaet opp på et blunk. Typisk norsk sommerdag!

Jane @hagekolonien & Kristin @hagebonanza

KJERSTI MYHRE
Redaktør og staude-tilhenger. Stadig på leting etter spennende hager og interessante planter.

ANNA-LENA JOHANSSON
Art director og hagedesigner. Lever med, og elsker planter både inne og ute.

CECILIE EGGEN
Frilanser og hageelsker, lager blant annet planteportretter og reportasjer for oss.

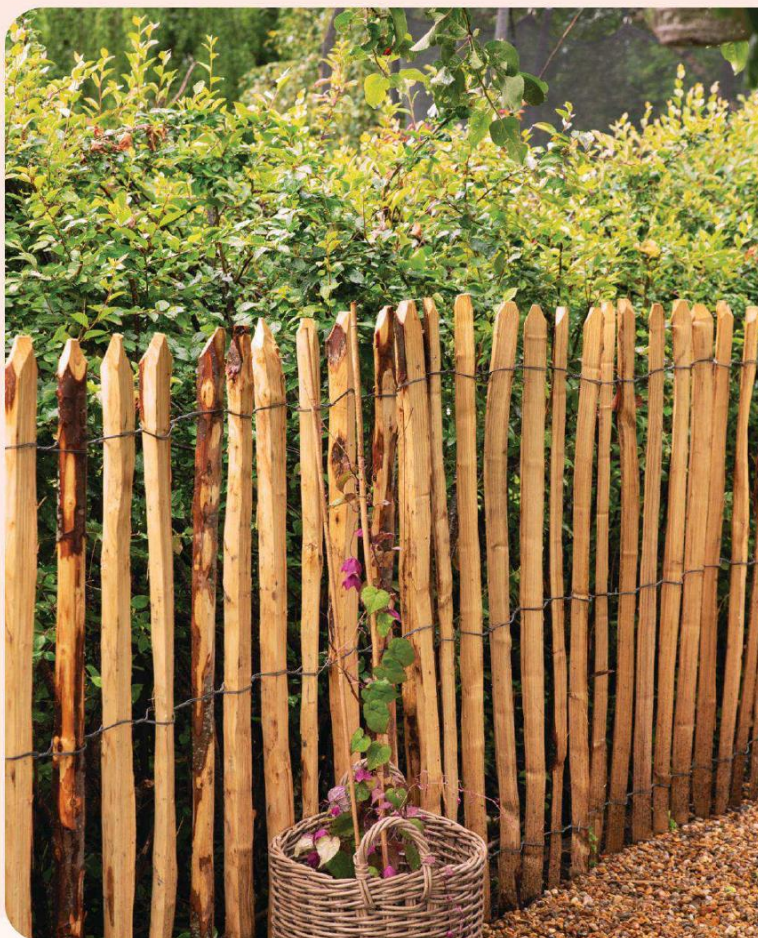
KRISTIN TANDERØ BREKKE
Frilansjournalist som alltid kikker over gjerder for å speide etter inspirerende hager og uterom.

JANE ØDEGAARD
Hageentusiastisk frilanser som tar nydelige bilder og sørger for at vi har oppdaterte guider til hagemøbler og utstyr.

MONICA ALMSKÅR HEGGSET
Frilanser som elsker å ta bilder i vakre hager og formidle lærdom fra alle flinke hagemennesker.

Kastanjehagen.no

Utforsk et stort utvalg vakre kastanjegjerder og andre kvalitetsprodukter hos Kastanjehagen.no. Vi sender over hele landet.

Høybed og plantekasser i suveren kvalitet!

Hos Kastanjehagen finner du et stort utvalg høybed og plantekasser i forskjellig materialer - alle av høy kvalitet. Ønsker du et større bed? Sidene kan enkelt forlenges! For et varig og stilrent uttrykk kan den rustikke patinaen i et cortenstål være et fornuftig valg. Er du ute etter farger, kan du velge mellom plantekasser og høybed i UV-bestendig pulverlakk. Akasie er en ubehandlet og holdbar tresort, med opptil 25 års levetid og gir et naturlig og vakkert hagerom.

Utforsk hele vårt store utvalg i nettbutikken

GRATIS

BLOMSTERFRØ

Hjelp naturens superhelter!

FÅ GRATIS BLOMSTERFRØ PÅ
WWF.NO/BLOMST

SCAN QR-KODEN
MED DIN MOBIL

juni

Den skjønneste krans

Bind en yndig krans til festens midtpunkt, for eksempel til bursdagsbarnet. Form en ring, ca. 20 cm i diameter, og vikle blomsterteip rundt. Klipp blomsterstilkene 3-4 cm lange. Lag en bukett av 4-5 blomster, og bind den til kransen. Fortsett med 1-2 blomster om gangen. Legg de siste stilkene inn under den første buketten, og fest enden.

TEKST: BENTE HALKJÆR FOTO: TIA BORGSMIDT

Romantiske sankthansvibber

Da familien flyttet inn, sto det en stram, gammel funkisbolig på tomte. Ganske spontant rev de huset og bygde en sveitservilla omgitt av en romantisk cottage garden i stedet.

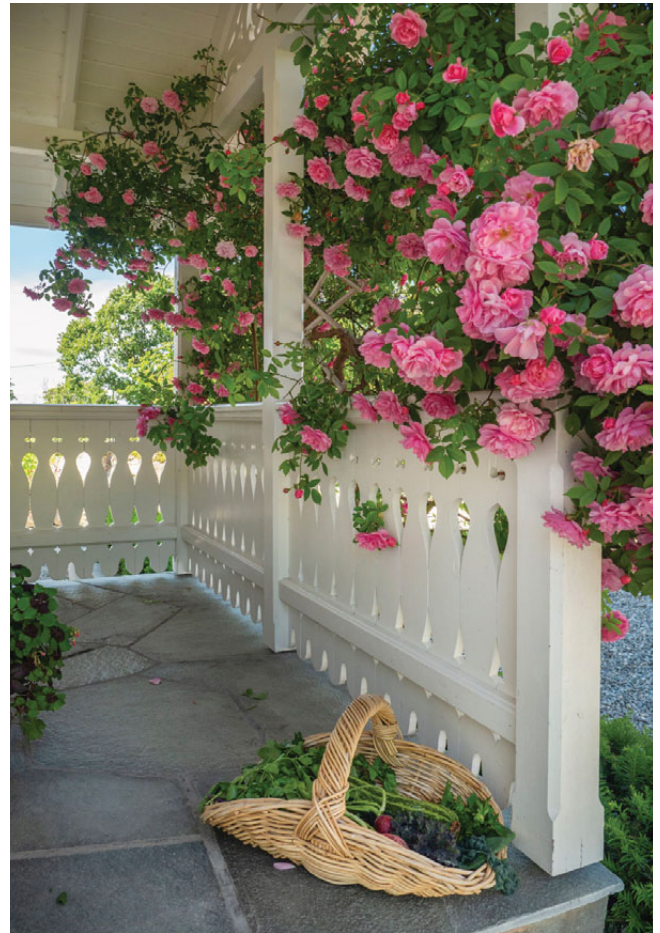
TEKST: KRISTIN TANDERØ BREKKE FOTO: JANE ØDEGAARD

Carl Larsson vibber: Det er vanskelig å forestille seg at det sto et gammelt funkishus på tomte da familien flyttet inn. I dag er den idylliske sveitserstilen komplett.

Blomstersky: Helene er svak for roser:
– De har alt. Drama, duft og et vakkert utseende.

Høy WOW-faktor: Busk-/klatrerosen 'John Davis' er litt av en show stopper. Den er kanadisk og herdig helt til H7.
– Den krever ikke mye stell. Jeg gir den hønsegjødsel to ganger i sesongen og vann ca. en gang i uka i tørre perioder.

Helene og Jon Helge ønsket å bo litt mer landlig og la barna vokse opp utenfor bykjernen. Da familien flyttet hit for 30 år siden, sto det et gammelt funkishus på tomten. Etter seks år bestemte de seg for å gjøre en stor påbygging. Da naboen deres tilbød dem å bo på hytta si mens de restaurerte, tok de en spontan avgjørelse om å rive hele huset og heller bygge en sveitservilla.

– Vi stortrives her og kaller det for «Lyckliga gatan». Vi er så heldige å ha en miks av utrolig hyggelige naboer i alle aldre.

Skjermet oase

Begge to er glade i hjemmekos og brenner for estetikk og sanselig nytelse. Sildringen av rennende vann og fuglekvisper hjelper paret med å senke skuldrene. Helene setter gjerne på zenmusikk for å roe nervesystemet mens hun holder på med sine mange hageprosjekter. Hun beskriver hagen som variert, usjenert og solrik.

– Jeg er svak for den romantiske cottage garden-stilen og synes den kler huset godt. Alt her er mer eller mindre vellykkede tilfældigheter. Siden vi bor ved kysten, blåser det mye, så hekker og skjerming mot vinden er viktig. Det er godt med vegger som skaper lunhet. Jeg er også opptatt av å skape høyde – det gir liv og variasjon, og man får følelsen av å gå fra et rom til et annet, sier >

Hvem: Helene Dahle og Jon Helge Lindberg. Sønnen Adrian og samboeren Linn Charlotte var på besøk

Hva: Ca. 1,5 mål hage inndelt i ulike rom som kjøkkenhage, pergola, drivhus, «Italiaplassen» og ulike sittedoner.

Hvor: Lervik i Fredrikstad

Instagram: @helene_dahle

Kreativ: Svigerdatter Linn Charlotte lager kranser med blomster fra hagen til sankthansfesten.

– Her inne i «furtebua mi» sår og forkultiverer jeg mens jeg koser meg med hagepodkast og kaffe. Her er det malt med Pippifarger så her kan jeg gjøre alt det jeg ikke kan, sier Helene.

Inspirasjon

Helene er glad i å hente inspirasjon i besøkshager. Her er noen av hennes favoritter.

Norge:

Ingunnshage.no i Stavern
Fredholm.no ved Gjøvik
Myntmesterens hage på Hamar

Sverige:

Mandelmann.se i Skåne
Norrvidenbastad.se i Båstad
Runtminknut.se i Munkedal
Trädgårdsföreningen i Göteborg

Det søte liv: Sankthansbuffeten byr blant annet på sprudlende velkomstdrinker, søte, norske jordbær og mandelbunn med krem.

hun. Høy mauretansk kattost, buer med klatreplanter og vegger med espalierte frukttrær fungerer som rominndelere.

Helene er glad i gjenbruk og har mikset elementer med lang historie inn i hagedesignet.

– Vi er opptatt av å bruke opp ting før vi skaffer oss noe nytt. Innslag med historie gir en god følelse og skaper et personlig uterom. Jeg foretrekker patina framfor noe som er kjøpt nytt. Det gir et organisk uttrykk, og jeg er glad i å reparere og pusse, sier hun. Helene planter gjerne i gamle krukker og oljefat. Alle møblene er kjøpt brukt på Finn.

– Jeg sverger til møbler av teak siden det er et levende materiale. Teak tåler alt og varer og varer. Trenger møblene en oppussing, får de en runde med høytrykksspyleren og litt pussepapir. Da blir de fine som nye.

Naturlig uttrykk

Familien er naturmennesker. Barna har mer eller mindre vokst opp ute i hagen, i båten og i skogen. Derfor liker de å omgi seg med naturlige elementer i uterommet som elvesingel og rullestein fra området. Også jorden vil Helene holde naturlig. Det skal være så økologisk som mulig.

– Til kassene i kjøkkenhagen henter vi stallgjødsel på en gård i nærheten som vi blander inn i jorden. Jeg er også opptatt av å >

Kortreiste smaker: Grønnsakene i kjøkkenhagen har kort vei fra vokseplassen til spisebordet under pergolaen som Therese ser på som selve hjertet i hagen. Her samler de gjerne gode venner.

«Vi stortrives her og kaller det
for «Lyckliga gatan».»

Bakhagen: Paret er glad i myke, naturlige former. Både bed og hagestier har et organisk uttrykk. I bedene vokser det mest stauder. De er plantet tett for å holde ugresset unna og skaper et litt vilt uttrykk. Allé hagemøblene er kjøpt brukt på Finn.

Kjøkkenhagen: Opphøyde kasser i kjøkkenhagen gir en behagelig jobbstilling for ryggen. Her vokser en miks av grønnsaker og blomster helt etter innfallsmetoden. Terracottapottene på toppen av de spisse espalierene er dekorative og beskytter øynene mot de spisse pinnene.

Revebjelle: Høy, toårig skjønnhet som sprer seg selv og gjør mye ut av seg. Et must i en hver cottage garden. Den er giftig så unngå den om du har små barn.

«Det kjennes så utrolig sunt å
være omgitt av naturen og grave
i jorden.»

Felles prosjekt: Helene og Jon Helge gjør alt i hagen selv.
– Det er viktig at vi begge får gjøre det vi brenner for. Jeg tar meg av plantene mens Jon Helge er super handy og bygger alt mulig rart. Han har blant annet sveiset alle rosebuene. Det er utrolig hva jeg kan få han til å lage med litt skryt.

Squash: – Dette er en grønnsak det er enkelt å lykkes med. Med to planter er du dekket med squash for en sesong. Jeg bruker dem i gryter og wok, lager fylte squash med kjøttdeig og ost og nydelige squashvafler.

skape en levende hage. Derfor lar jeg være å klippe ned staudene om høsten slik at fuglene kan spise av frøstandene gjennom vinteren og insektene har steder å gjemme seg, sier hun. Helene liker også å følge vekstenes syklus fram til de blomstrer, så aller helst sår, deler og tar hun stiklinger framfor å kjøpe nye vekster.

Svak for drama

I hagen vokser en kombinasjon av prydblomster og spiselige vekster. Store roser går igjen som en rød tråd.

– Roser har alt. Drama, duft og utseende! De har rykte på seg for å være vanskelige og har torner. Derfor er det ekstra gøy å lykkes med dem. Jeg liker de store, omfangsrrike sortene. Vi har et så stort uterom at det må være litt størrelse på vekstene for at det virkelig skal bugne her. Rosene kan gjerne være på høyde med meg eller enda høyere.

Smarte grep

Tomten har sandholdig jord og sol fra morgen til kveld, noe som kan være en utfordring, særlig i perioder med lite regn. Dette har de løst ved å velge planter som trives under disse forholdene, som lavendel, akeleier, timian og sukkulenter. Helene legger også gressklipp rundt plantene for å holde på fuktigheten.

– Vi har også god erfaring med å blande inn biokull i de tørreste bedene. Kullet kan legges i neslevann slik at det trekker til seg næringen. Når det graves ned i jorden, fungerer det som langtidsgjødsling. En annen utfordring er hyppige rådyrbesøk, særlig om våren.

Pur luksus: Helene er på sin daglige sanketur i kjøkkenhagen.
– Den gir meg en lykkefølelse. Jeg liker å vite hva jeg spiser.

Kortreist mat: Kjøkkenhagen er anlagt i avlange trekasser rammet inn av grus. De er åpne i bunnen og satt rett på plenen. Kassene er dekket med plast på innsiden og fylt med mye hestegjødsel og kompost. Her vokser blant annet ulike urter, spinat, mangold, rødbeter, hvitløk, grønnkål, artisjokker, rosenkål og bønner pluss en hel haug sommerblomster.

Gjenbruk: Drivhuset på 12 kvadratmeter fikk paret kjøpt brukt via en kollega. Inngangen er omkranset av en historisk apotekerrose.

– Vi sitter gjerne her inne om våren og høsten når det er litt for kaldt ute. Her nytes både kaffe, bobler og en kald øl om vi fortjener det.

– Urin rundt på tomta liker de ikke. Jeg har også høvlet opp såpestykker med en osthøvel og lagt dem rundt ytterkanten av hagen. Rådyrene elsker jo tulipaner, men holder seg unna all slags allium, narsisser, perleblomster og scilla.

For å unngå problemer med snegler sørger paret for å holde hagen ryddig og fri for ugress og ustelte steder der sneglene kan gjemme seg.

Et livslangt lykkeprosjekt

– Vi elsker å holde på med nye prosjekter sammen, og de lykkeligste øyeblikkene er de gangene vi har gjort ferdig en ny sone og kan sette oss ned og nyte den med noen bobler i glasset, sier hun. Når de er på ferie kan de begge lengte etter å komme hjem til den herlige hagen sin.

– Dette er fristedet vårt – ren terapi. Her henter vi oss inn. Det kjennes så utrolig sunt å være omgitt av naturen og grave i jorden. Hage er god helse. Det er et ordtak som sier: «Vil du være lykkelig i ett år, så gift deg. Vil du være lykkelig hele livet, så skaff deg en hage.»

Frodig: I drivhuset vokser blant annet tomater, auberginer, chili, agurker og druer. Alt som forkultiveres inne flyttes innom før det plantes ut i hagen.

Krever lite: Lavendel og fløyelstjæreblomst kler hverandre godt. De liker begge tørr og karrig jord. Fløyelstjæreblomst frøer seg det ene året og blomstrer det neste, og sprer seg lett.

Italiaplassen: Oppover i fjellet på tomta har paret bygget en trapp og anlagt en sone med planter med Middelhavsvibber som sølvpære, rosmarin, lavendel agave og timian. – Det hender vi spiller opera og tar imot gjestene her med velkomstboller på varme sommerkvelder.

Blomstrende skjønnhet: Selv om rosen 'John Davis' vokser på nordsiden av hagen og får lite sol, leverer den et blomsterflor ut av en annen verden i juni. Den kommer med en ny blomstringsrunde senere i sesongen.

HELENES BESTE ROSETIPS

1. Er du den utålmodige typen eller trenger å dekke et stort område, så gå for en ramblerose. Den kan vokse inntil 5 meter i løpet av en sesong og gjør raskt mye ut av seg. Sortene 'Lykkefund', 'Paul's himalayan Musk' og 'Venusta Pendula' anbefales.
2. Legger du merke til at en rose trives ekstra godt hos deg, så kan du plante den flere steder.
3. Plant rosen dypt i et romslig plantehull fylt av kukompost. Det er viktig at podestedet er minst 15 cm under bakken. Gir den litt ekstra omsorg med vann og gjødsling de 2–3 første årene.
4. Pass på at andre stauder rundt ikke kveler rosen. Den liker litt luft og lys rundt seg.
5. Ikke gi den opp selv om den kan se død ut etter en lang vinter. Klipp den ned om våren og gi den god tid til å komme igjen. Mine har overrasket meg mange ganger.
6. Roser er noen skikkelig sultne primadonnaer som trenger mye næring. Sterke og sunne roser er også mindre utsatt for sykdomsangrep, så nok vanning og gjødsling er viktig forebygging. Gjødsle med pelletert hønsegjødsel en gang per måned fra mai til juli. Gi dem også gullvann og neslevann for å variere.
7. Har du mulighet, så hent tang om våren og høsten og legg det på jorden rundt rosen. Det fungerer som jordforbedring. Unngå å hente tang i vernede områder og nasjonalparker.
8. Er det tørt hos deg, kan du legge gressklipp på toppen av jorden rundt rosen. Det holder på fuktigheten og fungerer som jordforbedring. Husk å gi de største rosene støtte, for eksempel et espalier eller en bue å vokse på.
9. Spray rosene dine jevnlig for å forebygge meldugg og lus. Jeg blander 1,5 dl grønnsåpe, 1 dl rødsprit, 3–4 ss bakepulver og 1–2 atamon med ca. 5 liter vann. Hell dette i en pumpeprøyte og spray rundt på bladene.
10. Fjern stygge blader for å forhindre at de skal utvikle sykdom. Husk å kaste dem i restavfallet.

«Roser har alt. Drama, duft og utseende!»

Naturtomt: En del av tomten har fått beholde sitt naturlige preg med uberørt fjell.
– Her var det en liten dam når barna var små hvor de hadde salamander og frosk. Det var et populært sted for alle barna i gata vår. Nå er den tørrlagt.

Unikt innslag: –Jeg har alltid ønsket meg et badekar med løveføtter og fant dette på Finn. Da vi hadde hentet det, innså jeg at det var for gammelt til å restaureres til badet. Da fikk det heller fungere som hjemmet til planter her ute i hagen. Sluket gjør at vi ikke trengte å bore hull i bunnen. I år er det fylt av zinnia, tagetes og kosmos.

Byggesettene fra Talgø PlusConcept består av ferdigbygde moduler til hagestuer og uteboder. Velg mellom våre eksisterende modeller, eller sett sammen din egen i vår 3D Byggmodul.

© Cadesignform

Et uterom å trives i - hele sommeren

Med smarte løsninger og solide materialer er det enkelt å skape soner i hagen – til avslapning, måltider, planting, eller alt på én gang.

Med MøreRoyal får du ferdigbehandlede materialer som tåler både regn og stekende sol, holder seg pene over tid og krever minimalt vedlikehold.

MøreRoyal får du kjøpt hos ledende byggevarekjeder over hele Norge

Les mer om
Talgø PlusConcept

[talgo.no](https://www.talgo.no)

HYPPING: POTETENE MÅ
VÆRE GODT DEKKET AV
JORD, SÅ DE IKKE BLIR
GRØNNE.

Potter, krukker, kasser!

Det finnes ikke grenser på hvor vakre plasser man kan få ved sette blomster og planter i potter. Fyll dem med herlig blomstrende skjønnheter, med urter eller grønnsaker. Det beste er at man kan tilpasse krukkehagen akkurat etter sitt eget behov, uansett om man har en stor eller liten plass. Hvorfor ikke begynne med å pynte opp innangspartiet med noen blomstrende potter?

JANE ØDEGAARD

FAVORITTEN

Fra mai til juni blomstrer Allium tripedale med rosa klokker 100–130 cm, sammen med hvite 'Mount Everest' bak og lilla Allium 'Gladiator'. Alliums blomster sitter enten tett samlet i et stramt geometrisk mønster, eller har en luftigere blomstring. Alle blomstene er på stive, lange stengler, og bladene blir igjen nede på bakken. Alle allium er elsket av pollinatorene, og man ser gjerne en bie sverme over blomstene. Settes som løk på høsten, og kommer tilbake år etter år hvis de settes i godt drenert jord.

Plantestativ: Plantestativ og hylle i ett. Hummer i rotting, b 25 x l 50 x h 60 cm, kr 899, Jysk.

Høyt gress: – Det er pollinatorvennlig og utrolig vakkert når skråningen fylles med prestekrager, blåklatter, markjordbær og andre små blomster.

Malins grønne skattkammer

Gjenbruk, hjemmelagde møbler og innslag av historie er den røde tråden i Malins hage. Her blander hun sine skatter med bugnende planter, mest mulig hvilepuls og det gode liv.

TEKST: KRISTINTANDERØ BREKKE FOTO: JANE ØDEGAARD

Vakker samplanting: Allium, lavendel og sommernellik kler hverandre godt
– Sommernelliken vokser og sprer seg helt utrolig mye utover i bedet så jeg må klippe bort masse hver høst.

Show stopper: – Peonene er vakre både når de er i sin runde, faste knopp og når de bretter seg ut i all sin prakt. Dessverre er blomstringstiden kort. Jeg tar alltid med meg en bukett inn på bordet slik at jeg kan nyte skjønnhetene både ute og inne.

Måkeskrik, ro og frisk sjøluft kjennetegner Malins hage. Hun og familien bor i et toetasjes rekkehus, et steinkast fra havet på Jeløya i Moss.

– Jeg blir påvirket av omgivelsene, og det å bo så naturnært gjør meg lykkelig, smiler Malin. Hun rusler gjerne en tur langs den vakre kyststien som starter rett nedenfor huset. På veien plukker hun markblomster og kvister etter sesong som hun fyller krukker inne og ute med.

– Jeg har en regel om kun å fylle vasene med buketter kun av kortreiste vekster, og jeg gjenbruker gjerne blomster fra forrige bukett når jeg lager nye, sier hun.

Forelsket

Huset er omgitt av en skjermet bakhage, en åpen forhage rundt inngangspartiet og en terrasse i andre etasje med nydelig havutsikt. Det var den vestvendte bakhagen som gjorde at de falt pladask ved første øyekast på visningen.

– Jeg elsker rett og slett å bo her! Den første sommeren føltes det som å være på sydenferie. Vi lurte stadig på når vi måtte pakke bagen og dra hjem, sier hun.

Da familien flyttet inn for tre år siden, var stilen i uterommet veldig stram. >

Hvem: Malin Andersson og mannen Thomas Svartberg Kristiansen. De tre barna er voksne og har flyttet ut

Hva: Rekkehushage på ca. 200 kvadratmeter bestående av en skjermet bakhage, åpen forhage og terrasse i andre etasje med havutsikt. Fokus på prydplanter.

Hvor: Jeløya i Moss, H2

Instagram: @malins_backyard

Hvilepuls: Trollhasselen har stått her siden huset ble bygget i 1962 og har stor dekorasjonsverdi.

– Solsengen gir en følelse av å være i Syden hele sommeren.

Kortreist bukkett: Malins vaser fylles konsekvent med grener og blomster hun har plukket selv i hagen og i naturen i nærheten.

– Det lille bordet ved inngangspartiet er laget av en betongplate som Thomas fant i fjæra for mange år siden. Han sendte meg en melding å spurte om jeg kanskje kunne lage noe av den. Gjenbruksideer er en av de beste kjærlighetserklæringene han kan gi meg.

«Den første sommeren
føltes det som å være på
sydenferie.»

NY I HAGEN? HER ER MALINS BESTE TIPS

1. Google hva plantene dine trenger av gjødsel og stell. Sjekk om de bør plantes i sol eller skygge, og om de liker tørr eller fuktig jord.
2. Lag deg faste vannekvelder i uka.
3. Prøv deg frem og se hvilke planter som lykkes hos deg og gjenta de sortene.
4. Bytt gjerne stauder med naboer.
5. Ta deg en runde på varme dager og spray vekstene med vann fra en dusjeflaske – det elsker mine planter!

– Vi har beholdt mye av strukturen, men jeg har fylt på med potter, gjenbruksmøbler og annet dilldall med historie, sier hun.

Bakhagen er rolig, lun og skjermet for innsyn. Den er delt inn i ulike soner med loungeområder, solstoler, utekjøkken og spisesone.

– Dette er det viktigste rommet vi har. Her kan vi koble helt av fra stress og gjøre akkurat hva vi vil, enten det er å ligge på sofaen og drikke kaffe, holde på med plantene, trene med kettlebells eller invitere venner og familie på grilling, sier hun.

Brenner for miljøet

Malin er med på å arrangere den årlige miljøfestivalen i Moss. Hun brenner for gjenbruk og værbitte møbler som har sjel og en historie å fortelle. Hun er opptatt av at familien skal bruke opp tingene sine fremfor å stadig kjøpe og bytte ut. Så å si alt i uterommet er gjenbruk. Møblene har de enten snekret selv, fått eller kjøpt brukt. Malin forelsker seg gjerne i ting i bruktbutikker som impulsivt blir med hjem.

– Det hender jeg ikke aner hvor jeg skal sette dem, men jeg finner alltid en plass, sier hun.

I bedene er det plantet tett. Malin kjøper ofte stauder på salg, gjerne sorter som er ekstra pollinatorvennlige. >

Utekjøkken: Her kan familien lage mat under åpen himmel.
— Dette ble satt opp av de forrige eierne som hadde en mye strammere og rene stil.
Jeg elsker det eklektiske og liker å blande ulike detaljer.
Gjerne krukker, gamle flasker, potter og andre gjenbrukskupp.

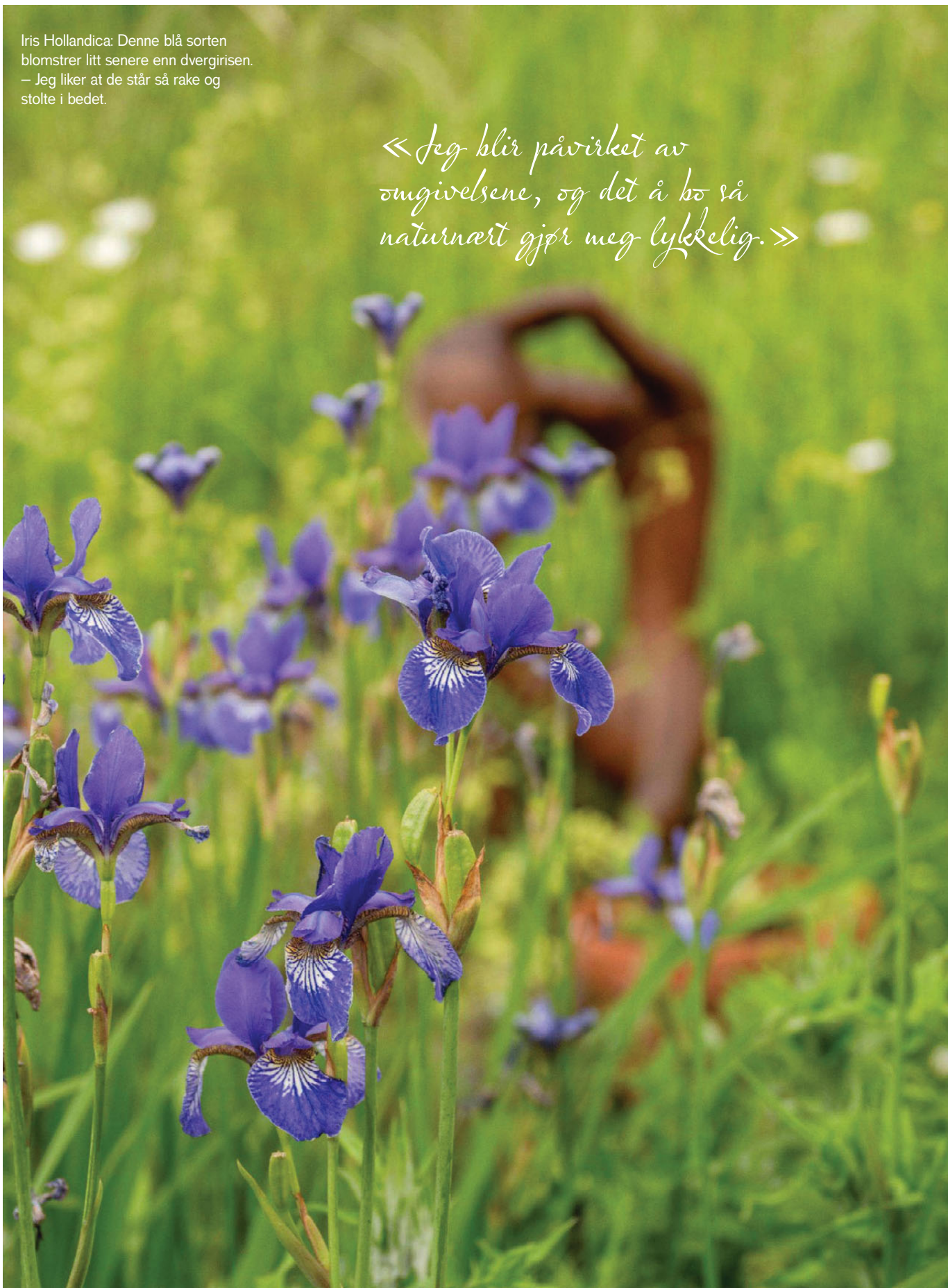

Levd liv: Trebordet under pergolaen ble funnet for en slikk og ingenting på Finn. – Det var brunt, klart og fint i lakken da vi kjøpte det. Det har derfor fått stå ute i all slags vær, og har etter hvert blitt værbitte og vakkert akkurat sånn jeg elsker det.

Iris Hollandica: Denne blå sorten blomstrer litt senere enn dvergirisen.
— Jeg liker at de står så rake og stolte i bedet.

«Jeg blir påvirket av omgivelsene, og det å bo så naturnært gjør meg lykkelig.»

Samlende hjørne: Den sortbeisede pergolaen skaper et definert tak over spisesonen. Malin har plantet en blåregn som hun håper vil dekke den på sikt. Underlaget av elvestein bidrar til å avgrense og ramme inn den sjarmerende sonen.

Pollinatorvennlig: – Våre skjønne naboer anla ny parkeringsplass og valgte å strø utover haugevis av kornblomstfrø i stedet for plen, rundt steinkantene. Resultatet er helt vidunderlig. Det er mange som stopper opp og tar bilde av blomsterengen.

Herlig miks: En duftende skjærsmine og en kaprifol har flettet seg sammen til et herlig blomsterflor foran huset.

Lukten av salt sjø: Utsikten fra terrassen er nydelig. Sofakroken er så lun at paret kan sitte her på solrike dager allerede fra februar. Betongbordet har de arvet av en tidligere nabo.

– Jeg har alltid ønsket meg et rundt vindu. I vår fant jeg et rundt speil på Fretex som jeg hang opp her ute. Det utvider utsikten samt følelsen av at det faktisk er et vindu vi ser igjennom, ikke et speil. Jeg elsker det!

– De ser ofte pjuskete ut, men jeg ser på det som gjenbruk. Hvis jeg gir dem mye omsorg og stell i starten, takker de meg gjerne ved å blomstre trofast år etter år. Derfor er disse et mye mer bærekraftig valg enn ettårige sommerblomster.

Kortreist lykke i vannkanten

Familien har også en sjøbod helt nede i vannkanten, ikke langt fra huset.

– Det er vårt Smultronställe, som vi sier på svensk – med total kortreist lykke og gode vibber. Boden eier vi sammen med et vennepar vi tidligere delte en nydelig leilighet i Tyrkia med. Etter ni år med vidunderlige tyrkiske ferieminner valgte vi å selge. Vi fikk bygge en bod på en liten tomt hos småbåtforeningen i nærheten her. Selv om vi fortsatt reiser ut i verden, har vi de mest verdifulle stundene her, i sjøboden. Så mye lykke, så lite stress, så mange gode måltider, verdifulle samtaler, latter og magiske solnedganger.

Malin og Thomas har begge krevende jobber. Derfor er de flinke til å stoppe opp og nyte stillheten når de er hjemme. Etter et forfriskende bad rusler de gjerne tilbake og pusler litt i hagen.

– Thomas spør noen ganger hva jeg egentlig driver med. Ja, si det ... Jeg pusler, stuller, duller, flytter planter og flytter om på møbler mens jeg nyter hvert sekund og kjenner på en deilig og verdifull ro. I vår forrige hage malte jeg ordet «hvilepuls» på en drivvedplanke. Den skal jeg henge opp her også som en påminnelse om å bare være og koble av.

Vilt: Paret har latt gresset gro på fremsiden av huset. Den har blitt til en fantastisk blomstereng med markjordbær og alle mulige vakre markblomster fra tidlig på sommeren.

— Ifølge Verdens naturfond forsvinner insektene våre i et dramatisk tempo. I Norge står hele 30 prosent av villbiene og 22 prosent av sommerfuglene oppført på rødlista for truede arter. Alle som kan bør trå til med en solid redningspakke til naturen. Alle monner drar.

«Det er godt «Smelltpendat-
te.» som vi sier på svensk
med et lite høyt lykke og gode
fornemmelser»

Familiens sjøbod: De fleste på Jeløya ble bygget på 1960-tallet. De er i ulike størrelser og av ulik standard, men de er alle utrolig sjarmerende.

– Mange har sine fylt med med båtmotorer, fiskeutstyr og verktøy. Vår er innredet med masse kjærlighet og fylt med puter, tepper, kaffekopper, vinglass, drivved og masse lykter. Målet er mest mulig gjenbruk, det enkle liv og «no stress!»

MALINS BESTE GJENBRUKSTIPS

- ✂ Legg inn autosøk på Finn på det du er ute etter, så får du beskjed når noen legger det ut. Genialt og tidsbesparende!
- ✂ Innemøbler kan også fungere helt fint utendørs. Værbitte innslag med patina er vakre og skaper en personlig stil.
- ✂ Gi gamle møbler et beis- eller malingsstrøk. Det gir dem et løft og beskytter dem mot fukt slik at de holder lenger.
- ✂ Gamle møbler og krukker kan leve utrolig lenge. Stoler kan trekkes om, og noen nye puter kan endre hele uttrykket. Krukker kan spraymaler i nye farger.
- ✂ Se hva du har stående i bod, kjeller eller garasje. Bildet vi har på stueveggen har jeg laget av leftovers fra boden som et gammelt lerret, tapetlim, tørkerullpapir, sparkel og malingsrester.
- ✂ Trenger du å kjøpe noe, kan du spare både lommeboka og miljøet ved først å ta en titt i brukbutikker, på Finn eller på appen Tise. Det er utrolig hva du kan finne om du leter litt.
- ✂ Meld deg inn i din lokale kjøpe/selge/bytte-gruppe på Facebook. Her har jeg kjøpt og solgt masse. Helt supert!
- ✂ Arranger byttekvelder med venner med hage som tema. Her kan dere bytte planter, pletter og møbler. Møblene kan jo være store å ta med. Knips heller bilder og vis frem.
- ✂ Gi stiklinger i venninnegave. En mer personlig og hyggelig gave skal du lete lenge etter!

«Jeg elsker rett og slett å bo her!»

Samlingssted: Malin er svensk og på langbordet nedenfor sjøboden feires «Midtsommar» med gode venner hvert år. Sommerkveldene er litt ekstra «varme» akkurat her under trærne på de litt skjeve, ukomfortable benkene. Magiskfantastisk kaller jeg det.

Grill og pizzaovn: Utekjøkkenet er plassert her for å gi litt ly mot vinden. Konstruksjonen er tilpasset miljøet rundt, her er det brukt både stein som er stablet og treverk.

JEANETTE BÆKKEVOLD

Nå flytter vi kjøkkenet ut

Kanskje det er i år du skal kokkelere i eget kjøkken i hagen? Interiørdesigneren gir deg her et puff for å sette i gang!

TEKST OG ILLUSTRASJONER: SIV BRENNE

Utekjøkken har i de senere årene blitt veldig populært – selv her i landet der sommersesongen er kort. Desto hyggeligere er det når årstiden tillater det! Det finnes massevis av kjøkkenmoduler du nærmest bare kan stable slik du ønsker det. Men det er jo ekstra hyggelig og ikke minst tilfredsstillende å kunne lage sitt helt eget utekjøkken, tilpasset dine ønsker, din plass og ikke minst den stilen som passer dit hus.

Kanskje du ønsker et kjøkken du kan flytte med deg rundt etter vær og vind? I så fall bør du velge noe med hjul. Eller du kan bygge ditt eget inntil veggen, slik at det får naturlig le på en side.

Fargerikt

Mal gjerne utekjøkkenet og møblene i samme farge, på den måten oppnår du en fin helhet.

RØDT UTEKJØKKEN

Illustrasjonen viser et rødmalt og hyggelig utekjøkken. Det er bygget rundt en pizzaovn og består ellers av en lang arbeidsbenk og hyller og skap til oppbevaring. Vegghyllene er fine til plassering av urter, de er gode å ha innen rekkevidde. Veggen bak gir et litt lunere preg og skjerner for vind og innsyn. Veggen bør ikke være helt tett, da tar vinden fort tak i den. Benkeplaten kan f.eks. være laget av store fliser du kjøper i en flisebutikk, de tåler både vann og frost. Hele utekjøkkenet er malt i samme tradisjonsrøde farge – men her velger du selvsagt den fargen som passer best hos deg. I mange hyttefelt er det regler for fargebruk.

OLIVENGRØNT UTEKJØKKEN

Illustrasjonen viser et hyggelig lite overbygg som rommer arbeidsbenken i et utekjøkken. Dybden på det lille overbygget er kanskje bare 80–90 cm, men det gir en fin arbeidsplass i le for vind og sol. Grillen er plassert på utsiden, oppå en benk som er laget som en fortsettelse av benken inne. Kanskje kan du lage låvedører på overbygget slik at det kan stenges helt igjen når det ikke er i bruk og så unngår man at dyr forsyner seg av det som måtte stå der. Innvendig er huset malt i en annen farge enn utvendig en fin liten detalj.

Planlegg kjøkkenet ditt

Utekjøkkenet bør i hovedsak bestå av en god arbeidsbenk der du har plass til å sette fra deg ting og god plass til å tilberede maten.

Mange ønsker en grill. Du kan kjøpe en av de ferdige grillene som leveres på stativ – fjern dette og sett grillen i en modul du bygger selv. Pizzaovner har de siste årene blitt veldig populært – og disse kan også bygges inn – men her må du passe på varmen, ovnene kan lett utgjøre brannfare.

Ønsker du vann i kjøkkenet ditt bør du bruke en kran som er beregnet for dette, vanlige kjøkkenkraner vil i mange tilfelle ruste og heller ikke tåle frost.

Lykke til med ditt prosjekt!

På budsjett

Utekjøkkenet trenger ikke å være så stort og kostbart. Bygger du selv og bruker en del restematerialer kan du komme langt på et lite budsjett.

Utekjøkken med stil

*Moduler, fine tak, stilrene løsninger for lekke utekjøkken.
Du kan plassere dem i den rekkefølgen du ønsker.
Pergolaer kan fint være tak over utekjøkkenet ditt!*

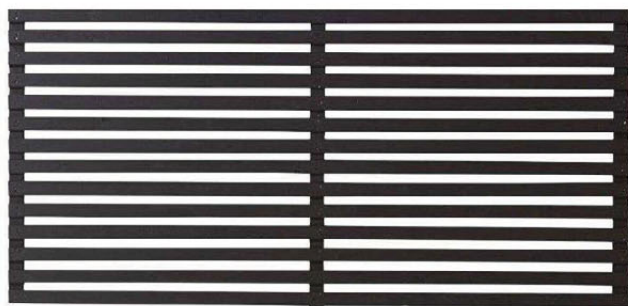
TEKST: SIV BRENNE FOTO: PRODUSENTENE

Går du for moduler kan du enkelt supplere med flere funksjoner (husk å sjekke om serien vil fortsette noen år fremover!)

Mora garden kjøkken
utekran kr 2012, bad.no.

Levegg, Tokyo kan brukes
som vegg bak utekjøkkenet,
kr 1495, bauhaus.no.

Pergola, modern
kr 13794,
willabgarden.no.

Utekjøkken, Lifestyle garden Portal,
kr 21499, trademax.no.

Utepeis, Isokern garden
i byggesett, kr 29875,
bakerovner.no.

Stilig vegg med tak,
vindskjerm Block
Timber gop, kr 23899,
byggmax.no.

Komplett utekjøkken, Delux
kr 44995, hjemfint.no

Vedfyrt pizzaovn,
Maximus, kr 12990,
bakerovner.no.

Utekjøkken Luciano nero fra Boretti,
kr 43999, thekitchenlab.no.

Selvanningspotte for urter, fra Eva-solo, kr 439, bakerenogkokken.no.

Utepeis med
kokeplate fra Globe
Fire, kr 8950,
bakerovner.no.

Smått og stort til utekjøkkenet

Kanskje trenger du bare et trillebord, noen arbeidstegninger eller en grill for å komme i gang med ditt utekjøkken. Bygger du selv eller kjøper ferdige moduler kan du utvide kjøkkenet ved behov.

TEKST: SIV BRENNE FOTO: PRODUSENTENE

Pizzaovn fra modulserien Myoutdoorkitchen,
kr 17995, byggjhemme.no.

Gozney Dome pizzaovn for gass eller vedfyring,
kr 23999, olbrygging.no.

Morsø gassgrill Forno, kr 4999, jernia.no.

Utekjøkken, Horizont uten toppdel, fra Jabo, kr 12 045, byggghjemme.no.

Benk, Fire Kitchen med grill og trefjøl for matlaging, kr 17 816, kahoy.

Pizzaovn, Ooni Karu 12 med gassbrenner, kan også bruke ved eller kull, kr 3749, hyttefeber.no.

Mobilt utekjøkken med avfallsbeholder, skjærefjøl og god plass til oppbevaring, kr 8399, everdurebyheston.no.

Kullgrill, Kamadu Sumo maxi, kr 15 990, kitchn.no.

Byggetegninger for utekjøkken, monter.no/byggeprosjekter

Utekjøkken i moduler, Modul Maxico, kr 5999, edals.no.

Utepeis Krakatau med koketopp og grill fra Globe Fire, kr 7990, bakerovner.no.

Stor serveringsvogn, Saltø i teak, kr 5495, hjemfint.no.

Sjarmerende hageperle

I gamle dager ble hagen til Hege Sundstøl og Jan Evensen brukt som dyrket mark. Det har gitt dem en fruktbar jord der plantene vokser seg ekstra store og frodige.

TEKST: KRISTIN TANDERØ BREKKE FOTO: JANE ØDEGAARD

Nyt morgenstunden: Benken på gårdsplassen er det perfekte stedet å nyte en kopp kaffe i morgensola med historisk sus under bena.

Knæsj i fargen: Beetrose 'Shanty' er Heges favorittrose fordi den tåler regn godt, er hardfør og hver blomst står lenge. I tillegg skifter blomstene farge fra gul til aprikos videre til knall rosa.

Elsker roser: Etter at Hege oppdaget duften og den rike blomstringen til rosene, har hun ikke sett seg tilbake og har både historiske og remonterende varianter i samlingen.

Hagen vår skal være et levende og hyggelig sted å være, et sted å nyte med syn, smaker og lukter. Hos oss er det plass til både mennesker og dyr. Det hender fugleungene øver på å fly fra toppen av himmelsengen vår, ler Hege.

Dansende kornåkrer viser veien til det gamle sveitserhuset til familien. Både huset og den store hagen osrer av sjel, maksimalisme, historie og spennende kriker og kroker. En grevling bodde en periode under terrassen, og sammen med fasaner, pinnsvin og et hav av fuglekvisper har familien nok av selskap i hagen. Og barnebarna deres elsker å gå på oppdagelsesferd her!

– Huset ble bygd for ca. 100 år siden av den gamle stasjonsmesteren på Jåberg stasjon som ligger et par hundre meter nede i veien, sier Jan. Det forklarer de massive veggene som er bygget av gamle jernbanesviller. Huset var i dårlig stand, og hagen var helt gjengrodd da familien fikk kjøpe eiendommen i 1979. Det som i dag er kjøkken, var opprinnelig et hønsehus.

Herlig hageliv

Etter mange runder med oppussing og renovering, både inne og ute, stråler både huset og hagen nå av godt vedlikehold og mye kjærlighet. Ikke rart de valgte å ha bryllupsfesten sin ute i hagen! Det store >

Med på kjøpet: Denne høye stauden kalles lokalt for «kjemper». De solsikke-liknende blomstene fulgte med på kjøpet da familien overtok tomte og er vakre der de vaier i vinden.

God dokumentasjon: I hagebøkene samler Hege informasjon om de ulike vekstene, og hvor de er plantet. Det gjør det enkelt å følge opp klipping og gjødsling.

Blomstrende skjønnhet: Klaserosen 'Leonardo da Vinci' blomstrer med svak duft og middels store og tette mørkerosa blomster fra juni til september.

Heges tips til en variert og levende hage

1. Lag ulike soner, gjerne med levegger og høye planter som skjerming. Dette vil også fungere som vindbeskyttelse og det blir lunere i hagen.
2. Bruk underlaget til å understreke de ulike sonene i uterommet. Forskjellige materialer som tre, brostein og grus skaper variasjon og tydelige skiller.
3. Georginer er elsket av sneglene. Planter du dem heller i krukker, er det mye større sjanse for at de får stå i fred og virkelig får skinne som de sensommer-dronningene de er. Bare husk at de må vannes oftere i potte enn i bed.
4. Ha det gøy! Ikke vær redd for å prøve og feile. Husk at planter kan flyttes. La hagen være frodig fremfor perfekt.

uterommet er delt inn i ulike soner som gjør det variert og spennende, og sørger for le for vinden.

– Vi elsker å slappe av i himmelsengen omgitt av deilig roseduft, sier paret. På regnfulle dager er hagestuen gull å ha. Her liker de også å invitere gjester på middag, og da passer det jo godt å kunne hente en del av ingrediensene i kjøkkenhagen. Det hender også de nyter et glass vin på benken under pergolaen omgitt av en særdeles voksevillig drueplante.

Luksusproblem

Paret elsker å blande gammelt og nytt.

– Vi deler lidenskapen for design og liker alt fra moderne uttrykk til historisk kunst, loppemarkeder, antikvitetsbutikker og auksjoner, sier de. Et gammelt symaskinbord, antikke vinballonger, byster, karafler, en marmorvask og arvede planter tilfører historie og sjarm i uterommet. Og hvert år flytter de det samme grantreet inn til jul, for så å flytte det ut i hagen igjen over nyttår.

Hege er inspirert av cottage gardens. Hun liker store, buskete og ville planter som vokser inn i hverandre. Her finnes det ikke mange stramme kanter. I tillegg til stau- og rosebed, skaper også store krukker med høye trær og georginer høyde i uterommet.

– Det er veldig god jord her, og alt vokser i rekordfart, både fordi jorda tidligere ble brukt til dyrking og at det er god fuktighet her, sier Hege.

– Utfordringen, eller luksusproblemet, vil mange si, er å holde vekstene litt i tøylene. >

Lett tilgjengelig: Terrassen rammes inn av en plantekasse med storkenebb og et frodig bed av roser. Langs bedet har paret laget en gangvei i tre som gjør det enkelt å komme til for å stelle blomstene.

Dyrker selv: I kjøkkenhagen kan paret plukke urter, jordbær og ferske grønnsaker. Drivhuset har Jan laget hovedsakelig av gjenbruksmaterialer. Her inne dyrkes tomater, agurk, chili og paprika.

Koselig for alle: En mer idyllisk matstasjon skal du lete lenge etter! Også fuglene stortrives her i hagen.

Trives i hagen: – Vi er stolte over å ha fått opparbeidet en hage vi trives i. Det meste har vi gjort og laget selv. Her har vi lagt inn mye tålmodighet og arbeidsinnsats over mange år, sier paret.

Sosial sone: Spisebordet er selve
hjerter av hagen. Her samles gjerne
storfamilien og tenner i utepeisen
utover kvelden.

«Vi elsker å slappe av i himmelsengen
omgitt av deilig roseduft.»

Paret har valgt å mikse historiske elementer, for eksempel den gamle eplehagen, med moderne innslag som denne terrassen som flyter over flere nivåer og skaper bevegelse.

Favorittsted: Himmelsengen har paret bygget selv. Lysslynger i taket sørger for magisk stemning når det mørkner.

«Det er veldig god jord her, og alt vokser i rekordfart.»

Heldigvis er det ikke langt fra spisebordet til himmelsengen. Her er det godt å legge seg nedpå og ta seg en strekk etter middag omgitt av den søvndyssende lyden fra insektenes flittige summing.

Arvegods: Georinene har Hege arvet fra mormoren sin. De stortrives i pletter. Knollene tas opp før frosten kommer og overvintres inne.

Velkommen: Hege og Jan har laget en hyggelig og tydelig markert inngang til eiendommen. En grusgang leder ned til gårdsplassen med store og dekorative krukker.

«Hagen vår skal være et levende og hyggelig sted å være.»

Knæsje i fargen: Beetrose 'Shanty' er Heges favorittrose fordi den tåler regn godt, er hardfør og hver blomst står lenge. I tillegg skifter blomstene farge fra gul til aprikos videre til knall rosa.

Grønt tak: Drueplanten har fått en pergola å vokse på for å få nok lys, noe som har gitt masse frukt i år. Her er det deilig å sitte og filosofere innpakket i alt det grønne.

LISE MARI STANG-JACOBSEN

Beskyttet sitteplass: En overbygd uteplass kan godt være frittstående.

Bygg terrassetaket selv

Bruker du klare takplater i terrassetaket slipper du både unna regnet og får masse lys.

TEKST OG FOTO: ØIVIND LIE

VALG AV TAK

TRETAK

Bordtak av impregnert virke eller kjerneved er høvlet på fire sider med en spesialprofil som gjør at over- og underligger får 30 mm overlapp med en innbygget dreneringskanal.

PLASTTAK

Slippe in lys og kan brukes på terrassen over uterom og andre overdekninger uten krav til isolering. Det finnes varianter som klikkes sammen uten borehull og skruer.

METALLTAK

Lakkerte takplater får du i både aluminium og stål. Fordelen med aluminium er at de veier kun halvparten av stål. Platene finnes i et utall fargevarianter.

Et tak over terrassen kan gjøre utesesongen enda lenger og fjerner bekymringen for regn når du skal spise ute.

Du kan bygge taket som en frittstående konstruksjon, eller du kan binde det sammen med hus eller hytte.

Har du bygget en treterrasse allerede, er et tak et naturlig byggetrinn nummer to.

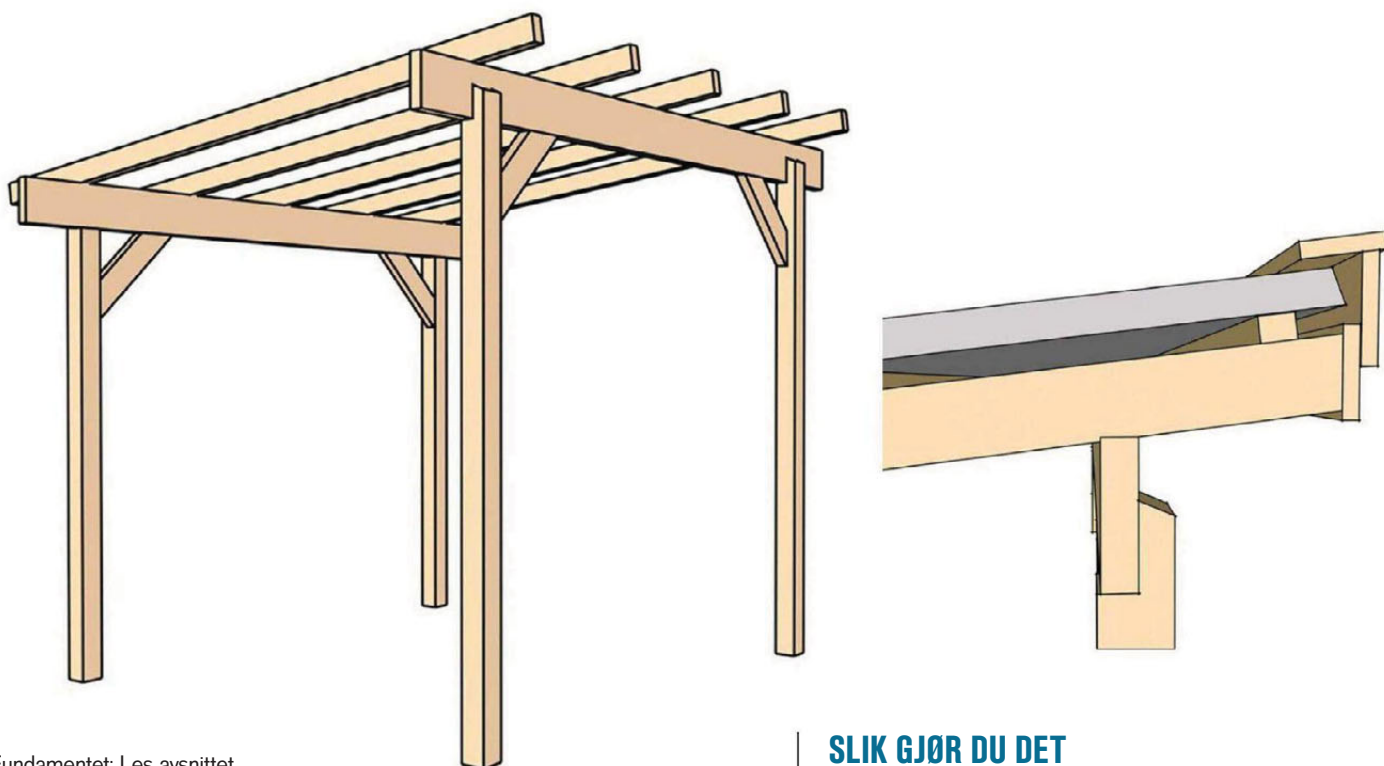
Husk at snø er tungt

Først og fremst er det viktig at du ikke sparer på dimensjonene. Dette er en konstruksjon som kan utsettes for store belastninger, og da snakker vi om snø.

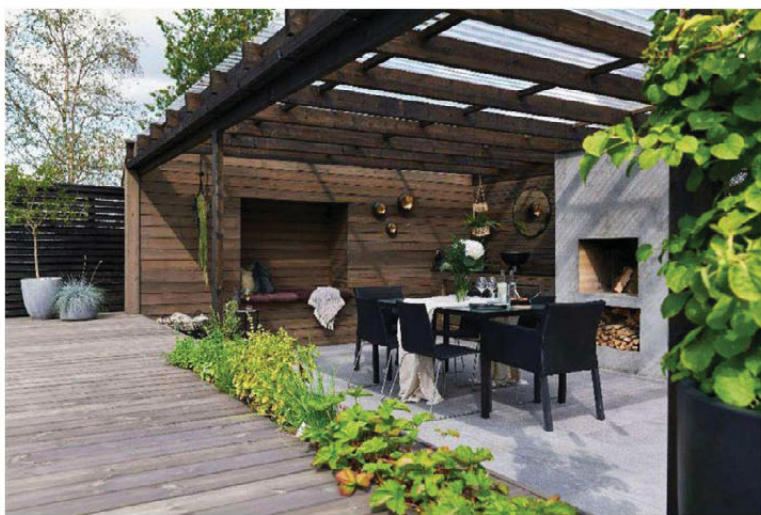
I denne beskrivelsen har vi tatt utgangspunkt i en snølast på 250 kg pr. m², selv om snøen normalt vil gli av tak med glatte plastplater, i alle fall ved brattere helling enn 18 grader.

Er snølasten mer enn 250 kg pr. m², må dimensjonene på selve taket økes.

Dette gjelder ikke stolper og lekter, som er solide nok.

Fundamentet: Les avsnittet nedenfor nøye så går du mot et sikrere tak.

BERGENE HOLM OG TALGÆ MØRE ROYAL

Solid fundament er viktig

Med solid fundamentering unngår du at konstruksjonen blir skjev og ustabil.

Dersom du ikke får undersøkt dette, bør du gå ut ifra at grunnen er telefarlig. Det betyr at bæreevnen kan være redusert og du må ta hensyn til det. Da er det spesielt viktig å gjøre en skikkelig jobb, dersom du skal binde konstruksjonen til selve hytta eller huset.

Det er i utgangspunktet to prinsipper som sikrer telefri fundamentering. Det er enten å grave fundamentene ned til frostfri dybde, eller å benytte grunn fundamentering med markisolering.

SLIK GJØR DU DET

Sperrene: Legges med ca. 60 cm avstand. De skal ha en dimensjon på 48 x 98 mm ved et spenn på rundt 2 m, 48 x 123 mm for 2,5 m, 48 x 148 mm for 3 m og 48 x 173 mm for spenn over 3,5 m. Sag dem slik at avslutningen i fronten blir loddrett. Sag også små hakk i sperrene, slik at de ligger godt an på toppsvillene både foran og bak. Sperrene festes med stikkspiker til toppsvillen eller med bygningsbeslag, dersom det er værutsatt.

Dragerne: Bærebjelkene/dragerne må tilpasses avstanden mellom stolpene. Opp til 2,5 m er det tilstrekkelig med 48 x 198 mm. Er spennet mer enn 2,5 m, spikrer du sammen 2 stk. 48 x 148 mm. Er spennet mer enn 3 m, spikrer du sammen 2 stk. 48 x 173 mm.

Stolpene: bør være minst 98 x 98 mm. Vil du unngå sprekker, som det gjerne blir i grove materialer, kan du spikre sammen 2 stk. 48 x 98 mm. Da er det enkelt å lage opplegg for bærebjelken, ved å la den ene stolpedelen være litt kortere enn den andre. Du kan eventuelt lage doble stolper, for eksempel 2 stk. 48 x 148 mm som festes på hver side av bærebjelken. En kloss under drageren, i nederkant og midt på stolpen, gjør stolpen stiv og binder det hele sammen.

Vindskiene: Her er de 19 x 13 mm, legges doble, slik at dekkbordet blir liggende like over platene, men først høvles øverste kant av så den stemmer med takvinkelen. Dermed blir det regntett, og dekkbordet foran kan lett tilpasses dekkbordet på siden.

Lekter: Bruk kraftige lekter, for eksempel 36/48 x 48 mm, lagt med 60 cm avstand. Lekteavstanden kan variere litt for de ulike tekkematerialene, sjekk med leverandøren. På vindutsatte steder bør lekter, sperrer og toppsvill forankres med beslag.

SOLFYLTE HAGEDRØMMER

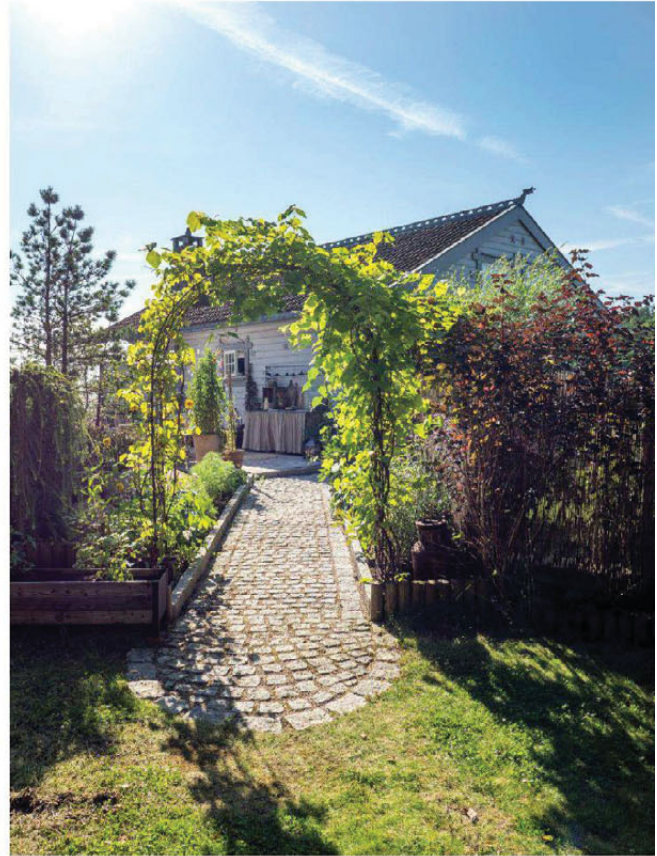
*Paret fant drømmetomten på Hvaler og falt pladask.
De bestemte seg for at den nye hytta og uterommet skulle
stå klare ett år senere – et løfte de klarte å holde.*

TEKST: KRISTINTANDERØBREKKE FOTO: JANE ØDEGAARD

«Dragehytta»: Dragehodene på taket har gitt hytta kallenavnet sitt. Flere ulike sittedeier er spredt rundt på tomten slik at familien kan flytte seg rundt etter sol- og vindforhold.

Naturelskere: – Vi setter veldig pris på å kunne gå ut døra og være i ett med elementene.

Inngangsparti: En sti av brostein omgitt av frodighet ønsker velkommen inn i hagen. På hagebuen som er laget av bøyd armeringsjern vokser en drueplante.

Da vi kom hit, hadde vi lett etter et sommerhus lenge. Den korte avstanden til sjøen og de fine svabergene bergtok oss. Jeg er så glad i dyr, så det var også veldig hyggelig at det er en gård i nærheten. Den gamle hytta som sto her, hadde stokkmaur og flere taklekkasjer og var ikke verdt å satse på. Derfor bestemte vi oss der og da for å rive den og ha vårt nye sted klart innen ett år, sier Ann Christin. Gamle hus har alltid tiltalt paret som også er glade i sørlandsidyll. Via en arkitekt og en tømmermester fikk de realisert drømmehytta i en blanding av jugend- og dragestil.

– Vi ønsket at den skulle se ut som om den alltid hadde stått her, bare blitt restaurert litt. Siden den har dragehoder på taket, blir den ofte kalt «dragehytta».

Rominndeling

Paret fjernet to store grantrær som sto rett ved siden av hytta og sperret for både lys og utsikt. En sammenhengende platting ble satt opp rundt to av hyttas sider.

– Siden tomten i utgangspunktet er veldig flat og åpen, har jeg vært opptatt av å skape høyde og vegger med espalier, lave gjerder, buer og klatreplanter. Fordi det er nærme sjøen, er det ofte mye vind her. Derfor har vi laget ulike soner rundt hytta slik at vi alltid har et sted å sitte i le. >

Hvem: Ann Christin og Lasse Amundsen

Hva: Frodig hyttehage med naturtomt og en kombinasjon av prydplanter og spiselige vekster. Stor platting spesialtilpasset etter terrenget med mange ulike soner, drivhus og utekjøkken.

Hvor: Kråkerøy på Hvaler, H2

Instagram: @anncjohnsen

Til å spise opp: En gulrotkake med rips og blåbær serveres til kaffen.
– Det er ekstra stas å kunne plukke kakepynten selv.

Sommersolhatt «Rustic Dwarf»: – Jeg elsker fargekombinasjonen fra det brune i midten til det gule.

SLIK LAGER DU ET PERSONLIG OG «UPERFEKT» UTEROM MED SJARM

✕ Miks gamle møbler, arvede potter eller ting du har funnet på loppis sammen med nytt. Slitte materialer gir karakter og sjel til uterommet.

✕ La det gro litt vilt. Alt trenger ikke være symmetrisk og perfekt plantet. La noen planter bre seg fritt eller la ugress få stå i et hjørne – det gir et mer naturlig og avslappet uttrykk.

✕ Tepper, puter, pledd og duker gir varme og personlighet. Ikke vær redd for å mikse mønstre og farger – det trenger ikke matche perfekt.

✕ Del opp uterommet i mindre områder: en krok for kaffe, et lesested, en plass for å dyrke urter.

Det gir rommet dynamikk og gjør det mer levende.

✕ Bygg selv, for eksempel plantekasser, bord og hyller. Selv om det ikke blir «perfekt», blir det ditt, og det gir uterommet en unikt og hjemmekoselig uttrykk.

✕ Bruk det du har på nye måter. En gammel stige kan bli til en blomsterhylle, en trekasse til et sidebord og hermetikkbokser til fine plantepotter.

✕ Bruk solcellelys, lyslenker eller gamle lamper med svak belysning for å skape lun stemning om kvelden. Unngå hardt, blått lys. Tenk kos.

Stedet brukes som parets sommerhus. Her, omgitt av bølgeskulp, gresshopper og den herlige hagen, tilbringer de flest mulig helger fra mai til september og hele sommerferien, gjerne med barn og barnebarn når det passer sånn. Uterommet er omgitt av skog på den ene siden og sjø og svaberg på den andre. Området rundt er bilfritt.

– Det er så stille her. Vi våkner til fuglesang eller en båt som tøffer forbi. Det å gå morgenturen med en kopp kaffe mens en sommerfugl flakser forbi, lytte til summingen av insektene og følge med på plantenes utvikling gir ro i sjelen. Lasse finner meg som regel et eller annet sted i hagen med rumpa i været mens jeg holder på med et nytt hageprosjekt.

Perfekt uperfekt

Ann Christin liker det rustikke og at ikke alt er perfekt. Brukte lyfter og vaser er spredt rundt både ute og inne. Bordet og benken i en av sittedonene er laget av gamle terrassebord, og utekjøkkenet er bygget rundt en gammel vask. Innslag av rustent cortenstål setter tonen. Uterommet har en miks av romantiske roser, en danskinspirert følelse og bohemske vibber. Ann Christin elsker å gå i lange kjoler og kimonoer.

– Jeg henter inspirasjon mange steder, spesielt fra Danmark og Gotland, sier hun. Ann Christin startet med å lage bed med hvite blomster, men stadig flere farger har fått lov til å flytte inn med årene. >

«Den korte avstanden til sjøen og de fine svabergene berget oss.»

Kremplass: Benken på utekjøkkenet brukes som plantebord om våren. I sonen pareet kaller bakgården lager de mat på utekjøkkenet og koker gjerne blåskjell under åpen himmel på en kokeplate. Her har også Ann Christin sin kule loungekafé. –I denne sonen er vi i lé når det blåser fra sjøen.

Inspirert av Sørlandsidyll: Den gråmalte hytta er bygget i en blanding av Jugend- og dragestil og sto ferdig bygget på under ett år. Gamle takstein og over 100 år gamle bjelker gjør at den ikke virket ny og prangende, men heller gir et inntrykk av å være restaurert.

«Det å gå morgenturen med en kopp kaffe mens en sommerfugl flakser forbi, lytte til summingen av insektene og følge med på plantenes utvikling gir ro i sjelen.»

«Lasse finner meg som regel
et eller annet sted i hagen med
rumpa i været mens jeg holder
på med et nytt hageprosjekt.»

Skaperglede: Ann Christin elsker å lage
buketter og dekorasjoner av det som
vokser i hagen. Her har hun samlet
klematis 'Summer Snow', syrinhortensia,
blodtopp, georginer, prydgulrot og
rognebær.

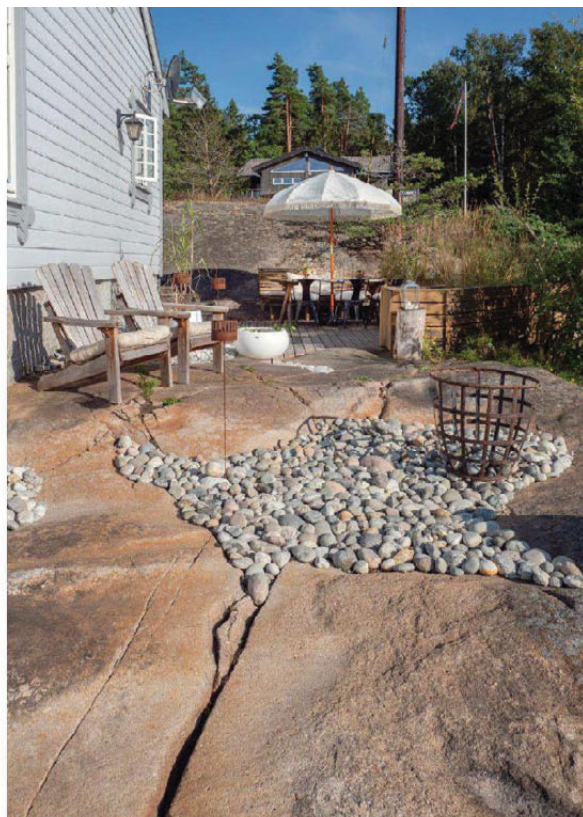

Hjemmelaget: Det sjarmerende drivhuset i tre har paret bygget selv. Her vokser tomater, agurk og paprika.
– Jeg kjøper grønnsakene som små pluggplanter på gartneriet i starten av sesongen. De blir raskt store.

Biemagnet: Engmiksers Ann Christin har strødd tilfeldig utover består av ulike ettårige sommerblomster, blant annet blå kornblomst.

Naturlig: På den ene kortsiden av hytta står bålpannen. Her er det hyggelig å sitte og nyte knitringen fra flammene. Lokalkjøpt småstein dekker groper og sprekker i fjellet samtidig som det gir en dekoreffekt.

Akeleieførstjerne: – Dette er en vakker plante med et sart og yndig uttrykk. Stauden kommer trofast igjen år etter år. Den har florlett blomstring høyt over de fleste andre blomster. Både blomster og blader er vakre i buketter.

– Naturen kler alle farger. Jeg liker å mikse og matche og synes det perfekte ofte ligger i det uperfekte.

– Hagen er hele tiden under utvikling. Det er så gøy å holde på her ute! Det blir mye prøving og feiling og mye læring underveis. Planen er å mikse flere spiselige planter som grønnkål innimellom prydplantene i bedene. Hagelivet handler om å eksperimentere og være kreativ med det utgangspunktet man har. Jeg går i zen når jeg holder på, og det kan gå timevis uten at jeg stopper. Jeg blir som en jordrotte som graver og graver!

Gjennom jobben sin er Ann Christin vant til å style ulike prosjekter innendørs. Der kan hun bestemme alt selv, men her ute må hun samarbeide med naturen for å få det til å fungere.

– Jeg prøvde i mange år å plante roser og klematis rundt utgangsdøren mot sjøen, men de trivdes ikke på grunn av salt luft og værharde vintre. Løsningen ble bambus. De stortrives og har vokst seg kjempestore og herlige.

1001 natt på plenen

Paret spiser gjerne frokost i morgensola på plattingen, og på stille, solfylte dager tas solsengene med ned til brygga. Ann Christin er også glad i å male abstrakte bilder av utsikten, gjerne sammen med det eldste barnebarnet. De liker også å fylle stedet med liv. Da Lasse feiret 50 år, satte de opp et partytelt på plenen dekorert med lykter.

– Det så ut som 1001 natt og ble helt eventyrlig og magisk. Vi spiste nyfisket sjøkreps, et band spilte, og vi danset på plattingen inn i sommernatten.

«Jeg liker å mikse og matche
og synes det perfekte ofte ligger i
det uperfekte.»

Rustikk: I denne sonen nyles
 gjerne morgenkaffen.
Ann Christin er ekspert på
å skape en avslappet og
delikat stemning.
En pelargonia og en hvit
ynde pynter opp.

Høy wow-faktor: Den hvite blomsterskyen til klematis 'Summer Snow' er litt av et skue når den blomstrer fra juli til september. Den tiltrekker seg massevis av sommerfugler.
— Den trivdes ikke der den var plassert tidligere. Det er utrolig gøy å se hvordan den oser av lykke der den står nå!

Kortreiste ingredienser: I skogen rett bak hytta plukker paret både kantareller, blåbær og tyttebær. Sommersolhatt 'Rustic Dwarf' bidrar med herlig farge.

Gjerdesolhatt: Denne gule sjarmøren kalles også 'Kyss meg over gjerdet'.
– Jeg har blitt mer og mer glad i gule blomster med årene. Denne er så vakker sammen med solsikker.

SENTBLOMSTRENDE

Ann Christins favorittstauder som gir lang blomstring utover sensommeren.

Vierhortensia, 'Annabelle', H5

Syrinhortensia, H4-H5 avhengig av sort

Klematis, Clematis 'Summer Snow', H6

Hostanemone, Anemone hupehensis, H3-H5 avhengig av sort

Gjerdesolhatt/ 'Kyss meg over gjerdet', Rudbeckia laciniata, H6

Akeleiefrostjerne, Thalictrum aquilegifolium, H7

Kjempeverbena, ettårig

Erteblomst, ettårig

Scabiosa, ettårig

Kosmos, ettårig

Solsikke (særlig de som forgreiner seg som 'Moonwalker'), ettårig

Blomstring i høyden: Ann Christin er glad i erteblomster og sår dem selv.
– Jeg elsker at de blomstrer hele sommeren og at de produserer mer blomster jo mer jeg plukker.

Bohemliv: I hengekøya på terrassen utenfor inngangsdøren er det deilig å ligge å lese og filosofere over livet mens man nyter sjøutsikten.

«Det så ut som 1001 natt og ble
helt eventyrlig og magisk.»

Vokseglade planter: En blåregn
og en rødkattebusk bidrar med
volum langs hagestien sammen
med høyreste solsikker.

MADELEINE STRAND

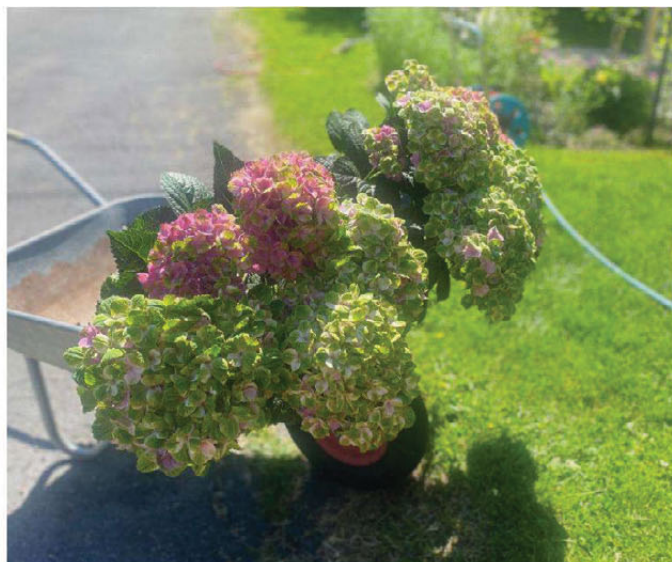
Deler sine beste hagetips på hagerapi.com og på Instagram-profilen @hagerapi_madeleine. Hun har også gitt ut en hagebok.

Kjøpt vakre hortensia til krukken? Sett dem i jorda før du reiser bort. Der klarer de seg bedre mens du er borte, og kan til og med overvintre!

Deadheading: Å knipe av blomster som holder på å visne. Gjør at planten lager flere nye blomster, istedenfor å gå over til å lage frø.

Kapillarkrefter: Hvordan plantene gjennom små porer eller rør klarer å suge vann opp fra jorda. Kan sammenlignes med måten et tørkepapir trekker til seg vann.

Mulch: Ord som gjerne brukes om å dekke jorda med kompost eller avklipp, for så å krefse det forsiktig ned i det øverste jordlaget.

Grav ned: Hvis du har planter i krukke, så er det en god løsning å sette dem i jorda så at de holder bedre på fuktigheten når du er på ferie.

Prepp hagen for ferie

TEKST OG FOTO: MADELEINE STRAND

Hvordan du tilbringer sommeren er en viktig input når du planlegger hagen din! Jeg har ofte reist bort på ferie, vel vitende om at hagen akkurat da slår ut i full blomst – uten at jeg får se det. Er du ofte borte noen uker på sommeren, kan det være en idé å se etter tidlig- og sentblomstrende vekster. Så kan du nyte peoner, tulipaner og syriner på starten av sommeren, og hortensia, høstfloks, solhatt og høstanemoner når den er på hell. Men uansett hvor godt du planlegger, så er det ikke bare bare å reise fra en hage i ukevis. En behjelpelig nabo er gull verdt, men det er også en hel del du kan gjøre i forkant for å forberede hagen på ferie.

Luk godt! For hindre at ugresset tar helt over mens du er borte, er det smart å ta en skikkelig sjau før du drar. Napp opp med rota, og dekk jorden med gressklipp for å hindre at noe nytt får etablere seg.

Vann mye og sjelden. Ikke litt og ofte. Da lærer du røttene å finne vann dypt nede i jordlaget, og der er det gjerne fukt å finne også når du ikke er klar med vannslangen.

Flytt krukkevekster ned i jorda. Om du har plass, er det en god løsning. Krukken tørker raskt opp, mens det som står nede i marken gjerne klarer seg. Knip av visne blomster. Og kutt gjerne helt ned tidligblomstrende stauder som lavendel, kattermynte, steppesalvie og fagerklokke. Da vil de gjerne blomstre en gang til senere, når du er tilbake.

1. Ferievanning

Så lenge ikke ferien er for lang, er en brusflaske opp-ned like godt som et avansert dryppsystem. Slå noen hull i korken med en spiker og stapp den i.

2. Markdekke

Fuktighet fordamper raskt fra bar jord. Ved å dekke den med organisk materiale, som løv og gressklipp, holder jorda bedre på fuktigheten.

3. Sett i skyggen

Krukker og ampler bør flyttes ut av solsteken. Heng dem under et tre eller plasser dem på skyggesiden av huset.

Ferieklar: Å preppe hagen for sommerferien er en god idé for å sikre at den forblir vakker mens du er borte.

Sommerbukett:
Sommeridyll når man
kan plukke blomster
rett fra hagen! Her
en bukett med blant
annet pioner, sibiriris
og storkenebb som
danner en vakker
ramme for en hyggelig
stund i hagen.

Storkenebb gjennom sesongen

Med sine delikate blomster, vakre bladverk og lange blomstringstid har storkenebb vært en favoritt i norske hager i generasjoner. Den er perfekt for romantiske blomsterbed og vakre naturhager.

TEKST: JANE ØDEGAARD FOTO: JANE ØDEGAARD

Blomstereng: Storkenebb gir hagen et naturlig, harmonisk og romantisk preg. Her sammen med fløyelsblomst og oregano/bergmynte.

Plukke blomster: En liten midtsommerbukett med storkenebb *Geranium himalayense* x *pratense* 'Johnson's Blue', forglemmegeisøster 'Silver Heart' og cerisefarget blodstorkenebb *Geranium sanguineum* 'Max Frei'. H7.

Villblomster: Skogstorkenebb *Geranium sylvaticum* og engstorkenebb vokser vilt i naturen. Skogstorkenebb blomstrer først, rundt midtsommer. Her i en bukett med blant annet gresstrå, kløver og hundekjeks.

Hvorfor velge storkenebb?

Hardfør og vintertålig: Storkenebb tåler kalde vintre og kommer tilbake år etter år.

Enkel og lettstelt: Denne planten trives både i sol og halvskygge og krever minimalt med stell.

Tilpasningsdyktig: Storkenebb vokser i mange typer jord, noe som gjør den lett å lykkes med i hagen.

Lang blomstringstid: Mange sorter blomstrer i lange perioder og kan gi farge gjennom hele sesongen.

God bunndekker: Den sprer seg naturlig og hindrer ugress i å få fotfeste.

Pollinatorvennlig: Bier og andre pollinatorer elsker storkenebb! Blomstene produserer rikelig med nektar og pollen, en viktig næringskilde for dem.

Superstauden: Storkenebb 'Rozanne' er den mest brukte storkenebb i norske hager. Den blomstrer kontinuerlig fra juni til frost. Her i front sammen med *Allium* 'Summer Beauty' og toppsvinerot *Stachys monieri* 'Hummelo'. H4–H6.

Populære hageplanter: Roser med 'Rozanne'. Her samplantet med beetrose 'Shanty'. Begge tåler halvskygge. H5–H6.

Klassisk par: De støvrosa blomstene til stjerneskjerm 'Roma' står i vakker kontrast til de intense blålilla blomstene til 'Rosemoor'. Sammen skaper de et elegant og naturlig uttrykk.

Forfriskende lekkert: Rosa
kjertelstorkenebb *Geranium*
endressii sammen med
gul akeleie 'Yellow Star' og
hvite astilber i bakgrunnen.
H5 – H6.

Rundt busken:
Brunstorkenebb
blomstrer fra mai
til juli. Her flott
underplantning
til fagerbusken
Kolkwitzia amabilis.
H4.

Villblomster: Skogstorkenebb
Geranium sylvaticum og
engstorkenebb vokser vilt
i naturen. Skogstorkenebb
blomstrer først, rundt
midtsommer. Her i en buket
med blant annet gresstrå,
kløver og hundekjeks.

Harmonisk fargepalett
Storkenebb finnes i duse pasteller
og kjølige blåtoner. De vanligste
variantene har nyanser av blått og
lilla, ofte med et hint av rosa eller
fiolett. Noen arter har også hvite
eller ceriserosa blomster.

Juli: Små og store klatrere. Hvite fantastiske 'Paul Farges' eller det mer populære navnet 'Summer Snow' Clematis fargesioides, klatrer omkapp sammen med den lille klematisen 'Jackmanii'. Under som kantplante pryder lavendel Lavandula, H4.

JANE ØDEGAARD

Hagens klatrende vekster

Klatreplanter gir frodighet til hagen, men sortene beskjæres på ulike måter og på ulike tidspunkt.

TEKST OG ILLUSTRASJON: KRISTIN GRANUM SKOGLUND

KRISTIN GRANUM SKOGLUND er utdannet gartner, blomsterdekoratør og fagtekniker innen park og hage, og har sitt eget firma, Tun & Hage. Hun har mange års erfaring med hageplanlegging, opparbeiding og drift av hager.

Ønsker du at hagen skal se etablert ut, så kan løsningen være å plante klatreplanter – de fleste vokser fort. Det er mange som lurer på hvordan klatreplantene skal beskjæres, og det er selvfølgelig etter hvilken sort som er plantet.

Kaprifol, eller vivendel vokser raskt, men har en tendens til å bli nakne nedentil. De slynger seg rundt stammer og klatrestativ. Derfor kan du fornye hele planten ved å klippe ned en tredjedel av høyden på våren. Slik får den hele sesongen til å danne nye skudd. De fleste er hardføre og vokser raskt til med nye skudd, selv om den ser litt stusslig ut etter nedklipping.

Rødkattebusk blir raskt stor og frodig, om den skulle bli for stor, så kan den tynnes ut til den formen du ønsker. Kan klippes på sommeren, men gjerne i starten av august. Slik får den nye skudd som blir herdet, uten at de nye skuddene fryser vekk.

Villvin, danner ofte nye røtter på greinene, gjerne om de ligger på bakken. Blir den for stor kan du fint klippe i vei uten å bekymre deg! Villvin er kjent for fantastiske høstfarger – som mister bladene. Klipp den ned, gjerne tidlig vår, eller etter at bladene har falt av.

Humle blir fort omfangsrik. Den klippes helt ned i september, men kommer raskt opp igjen neste vår.

Klatrehortensia er tøff mot underlaget! Blir den for omfangsrik, kan den beskjæres på våren. Fjern 2-3 år gamle greiner, inntil et yngre skudd. Da får greinene mer lys, som gir flere >

SKARPHAGEN, ESPEN

Kaprifol

LARS LINDBERG

Rødkattebusk

HELGE EIK

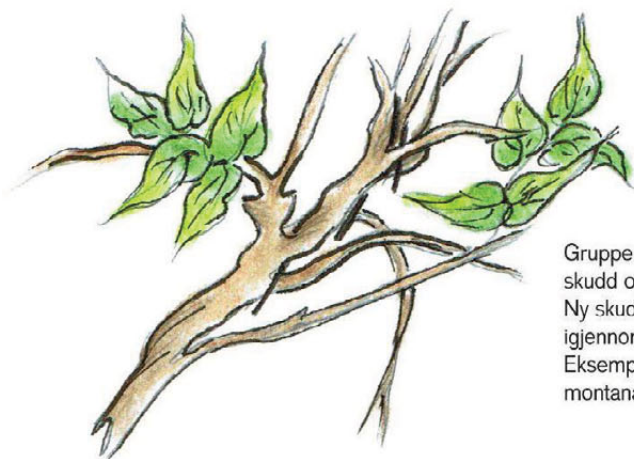
Villvin

JEANETTE BÆKKEVOLD

Humle

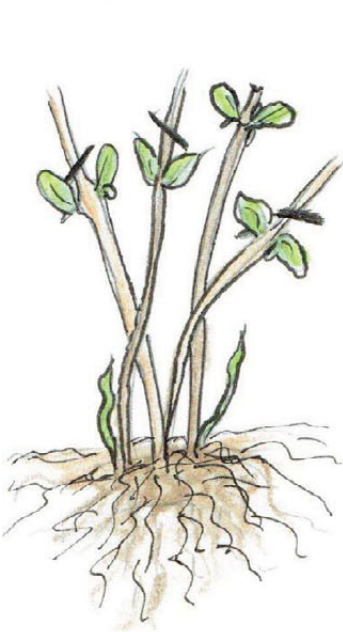
Når du beskærer klatreplantene, blir de kraftige og fine. Se etter klatreplanter som blomstrer når du er hjemme, og ikke er på ferie. Det er også stor forskjell på hvor høye og hvor raskt de vokser. Sjekk i hagesenteret ditt.

Gruppe 1: Klipp vekk svake skudd og avblomstringer. Ny skudd vil vokse igjennom sensommeren. Eksempel er Clematis montana var. rubens.

Clematis og klatreroser liker næringsrik og dyp jord, så fyll på med kugjødselkompost når du planter. De fleste klatreplanter bør bindes opp, selv om Clematis klatrer med bladskaffene. Inntil vegg blir det ofte tørt, så sett dem gjerne utenfor takutstikket.

Gruppe 3: Blomstrer sent og skjæres tilbake tidlig på våren. Eksempel er Clematis 'Gipsy Queen' og Clematis 'Summer Snow'.

Gruppe 2: Her fjerner du alle døde, svake greiner som har skade. Skjær tilbake over to kraftige knopper. Eksempel er Clematis 'Henry' og den velkjente Clematis 'President'.

Gruppe 2 blomstrer både på fjorårsskudd og nye årsskudd med store fine blomster, gjerne fra uti mai til juli. Beskjæres etter avblomstring. Disse må også rekke å danne nye skudd med knopper. Her kan du fjerne alle skadde døde og svake greiner. Kutt de friske greine tilbake rett over to trinne knopper.

blomster. Har busken nakne greiner, kan den også skjæres ned til 20-30 cm over bakken – dette gir nye sidegreiner.

Clematis deles inn i tre ulike grupper.

Gruppe 1 blomstrer som regel tidlig vår til ut i juni. Noen sorter får også enkelte blomster senere på høsten. Disse blomstrer alltid fra blomsterknopper som har overvintret, derfor skal disse tynnes ut etter første avblomstring, slik at de rekke å danne nye skudd med nye knopper. Fjern tørre, gamle greiner, men ikke klipp helt ned – ikke på våren, da blir det ikke blomstring! I løpet av sensommeren vil det dannes nye knopper, og antagelig også utover høsten. Fjern sammenvokste greiner som filtrer seg inn i hverandre, slik at knoppene får luft og lys.

Eksempel på sorter fra gruppe 1:

Clematis montana var. rubens
Clematis alpina 'Ruby'
Clematis alpina 'Violet Purple' E

Eksempel på sorter fra gruppe 2:

Clematis 'Henry'
Clematis 'President'
Clematis 'Hageleys hybrid'

Gruppe 3 er sentblomstrende, fra juli og ut til frosten kommer. Disse blomstrer på årets skudd, derfor bør du skjære disse tilbake tidlig på våren, gjerne over et par lubne knopper, 20-30 cm over bakken, slik at de danner nye skudd med knopper igjennom forsommeren. Klipp ned til 30-40 cm over bakken. Gamle, forvokste klematis kan selvsagt klippes helt ned for å fornye selve planten

Eksempel på sorter fra gruppe 3:

Clematis 'Gipsy Queen'
Clematis 'Jackmanii'
Clematis viticella
Clematis 'Summer Snow'

IRENE JACOBSEN

Clematis Montana var. Rubens

CECILIE EGGEN

Clematis Alpina 'Ruby'

CECILIE EGGEN

Clematis 'President'

GETTY IMAGES

Clematis 'Hageleys hybrid'

DYRK JORDEN

Jorden i hagen din er full av liv! Og med levende jord får du sunne planter. Bli klokere på samarbeidet mellom det grønne og det brune.

TEKST: HANNE GABEL CHRISTENSEN FOTO: HANNE GABEL CHRISTENSEN

Blandet kost: Variasjon i plantene holder jorden din sunn, her i bed på hver side av en trapp nedover en skråning. Bak ligger en eng med ville blomster, og foran er det kløver i plenen.

Slik holder du jorden sunn

- ✕ Grav så lite som mulig, så livet i jorden ikke forstyrres.
- ✕ Plant variert, det gir variert kost til mikrolivet.
- ✕ Sørg for at det er planter i jorden så lenge som mulig, så det hele tiden kommer næring til mikrolivet.
- ✕ Bruk organisk gjødsel og grønngjødselsplanter til å gjødsle og forbedre jorden.
- ✕ Hold jorden dekket hele året, enten med planter eller med jorddekke, så den er beskyttet mot uttørring og utvasking av næringsstoffer.

Bar jord finnes stort sett ikke i naturen, selv på de tørreste steder vokser det planter som trives nettopp der. Så snart det er den minste næring å hente, klorer plantene seg fast, i et raffinert samarbeidet mellom livet i jorden og det grønne over den.

Planter fører næring fra sol og luft ned i jorden, og jorden sørger til gjengjeld for vann og næring til plantene. For eksempel kan sopprøtter utveksle vann og næringsstoffer med plantenes røtter, til fordel for begge parter. Det gjør også plantene mer motstandsdyktige mot tørke. Sopprøttene rekker dypere ned og når inn i mindre åpninger enn plantenes røtter, og henter opp vann når jorden er tørr. På den måten blir plantene vannet nedenfra.

Det er bare én av de mange prosessene som foregår mellom livet i jorden og plantene, og som får det hele til å gå av seg selv i naturen.

Kjenn din jord

I din egen hage går det ikke alltid av seg selv, som du nok kjenner til. Noen ganger fordi jorden ikke passer til det du planter i den, som når man prøver å anlegge en blomstereng i næringsrik jord og ender opp med et stykke med flerårig ugress i stedet, som trives fremragende.

Derfor er det godt, ja, helt avgjørende å kjenne din jord – er den leirete, sandete, næringsrik eller næringsfattig? Hva passer til å vokse i den? Riktig plante på riktig sted gir alltid det beste resultatet.

Jord består av luft, vann og uorganisk materiale som stein, leire, sand, silt og mineraler, foruten en liten del organisk materiale. Det er forholdet mellom de forskjellige ingrediensene som avgjør hvor løs eller fast jorden er, hvor god den er til å lede vann, og hvor næringsrik samt sur eller basisk den er. >

Trives: Riktig plante på riktig sted gir det beste resultatet. Her er det timian som trives godt i tørr og næringsfattig jord, akkurat som kongslis. Som bunndekke brukes her grus som holder på fuktigheten.

Kompost: Med en kompostbinge kan planterester fra hagen omdannes til næring for livet i jorden. Det er en god idé å vanne den av og til for å holde prosessen i gang.

Frodig: På en gammel industrigrunn med dårlig, næringsfattig jord prøver man her å forbedre med dekke av grus for å holde på fuktigheten. Kongslys er gode til å løsne jorden, og gress samler næringsstoffer for livet i jorden.

Eng: Høyt gress gir mulighet for at ville blomster kan slå seg ned og gi variasjon i hagens planter. Her står det som en eng med vill gulrot og smørblomster i næringsrik jord. La gjerne et lite hjørne av hagen din vokse vilt med uslått gress.

Treflis: Tung, våt jord kan forbedres med planter som trives i den, blant annet bregner. Sammen med et jorddekke av treflis, som etter hvert omdannes til jord, vil en slik duo gjøre jorden sunnere.

Sjekk fastheten

Dette kan du skru opp og ned for ved å tilføre eller fjerne noe av det som mangler eller er for mye av. Roser trives for eksempel i leirjord, og rododendron og lyng har det best i sur jord, mens mange planter trives i vanlig, ikke for sandete og ikke for leirholdig, hagejord.

Det er forholdsvis lett å avgjøre om din hagejord er sandet, moldet eller leirholdig, ut fra hvor fast den er, og hvor god den er til å lede vann. Surhetsgraden kan derimot ikke sees, men sjekkes med en jordtest, som du kjøpes på hagesenteret. Når du kjenner din jords sammensetning, kan du justere forholdene og plante deretter.

Den usynlige verden

Det er imidlertid en ting til i jorden, som er den aller viktigste for planters trivsel, nemlig liv. En hel bestand av hjelpere pusler rundt der nede. Bortsett fra de meitemarkene og billene som dukker opp

når du graver, består det myldrende livet mest av mikroorganismer, som ikke kan sees med det blotte øye, som bakterier og sopp. Og det er svimlende mange. I en håndfull sunn jord finnes flere mikroorganismer enn det er mennesker på jorden. De er jordens maskineri og dem du må sikre at har det godt – for trives de, trives plantene, altså forutsatt at de vokser i den rette jordtypen.

Mikroorganismene passer plantene i naturen, og det kan de også gjøre i hagen. Jo mer variert bestand, jo bedre trives plantene – og omvendt: Jo mer variert beplantning, jo mer variert kost til mikroorganismene. Ensidig kost kan redusere dem, gjøre jorden utpint og resultere i plantesykdommer. Det er derfor man bruker vekstskifte i landbruk og kjøkkenhager, og ikke dyrker poteter og gulrøtter i samme jord år ut og år inn.

Hjelp jorden

Hvordan kan du så vite om jorden i din hage er sunn? Se på om den fungerer som den skal. Trives plantene? Det er et godt tegn på biodiversitet. Kan jorden lede og fordele vann – så det ikke renner rett igjennom eller samler seg på overflaten? Har den struktur? Ingen kan leve i jord som er for sammenpresset, heller ikke meitemark, som ellers løsner jorden ved å grave ganger. Meitemark er også et tegn på at jorden er sunn.

Er jorden usunn, er den beste kur planter. Planter er næringskilde for livet i jorden og forbedrer strukturen ved å løsne den med røttene sine. Særlig grønngjødselsplanter er gode til både å forsyne seg selv og jorden med næring, for eksempel kløver, honningurt og belgvekster. De gjør både nytte mens de vokser, og når de visner omdannes og frigis nitrogen.

Dekk bare flekker

En annen måte å holde jorden sunn på er å grave så lite som mulig, så mikroliv og jordstruktur ikke forstyrres. Ellers må jorden bruke energi på å gjenopprette seg, og det går utover samarbeidet med plantene.

Dessuten bør du holde jorden dekket året rundt, så den beskyttes mot uttørking og utvasking. Jorddekke kan være bunndekkende planter, vintergrønne planter, kompost, løv, barkflis, hekk- og gressavklipp eller annet organisk materiale.

Med disse verktøyene kan du holde jorden sunn – og så sørger jorden for at plantene blir sunne. Jo mer du overlater til samarbeidet mellom jord og planter, jo mindre trenger du selv å gjøre.

STRESS PLANTENE

Stress gjerne plantene dine litt, i den forstand at du prøver å utsette vanning og gjødsling, så planten i stedet etablerer et samarbeid med mikroorganismene i jorden om utveksling av næringsstoffer, og røttene søker dypere ned etter vann. Det gjør planten mer motstandsdyktig. Gir du planten din hele tiden tilskudd av vann og gjødsling, trenger den ikke å utveksle/samarbeide med mikroorganismene, dermed får livet i jorden ikke næringsstoffer nok og ender opp med ikke å trives, og jorden blir dårligere og til slutt utpint. Og så er du nødt til å vanne og gjødsle fordi samarbeidet er ødelagt.

Dekket: Tett og variert beplantning i en kjøkkenhage, hvor jorden samtidig er helt dekket med planter, blant annet forglemmegei og svaleurt, en vill plante som sprer seg mye og må holdes litt i sjakk.

Livet på skyggesiden

Å skape en herlig oase i skyggen kan virke som en utfordring for mange hageentusiaster. Men enten du har en skyggefull balkong, en hageflekk med lite sol, eller et fint område under trærne, kan du med god planlegging lykkes med et grønt og frodig paradis.

TEKST: ESPEN SKARPHAGEN FOTO: ESPEN SKARPHAGEN

Frodig og fin: Med alle sine variasjoner er Hosta nærmest en superplante som trives i ulike jordtyper og lysforhold. Hosta sieboldiana Frances Williams er en tykkbladet variant med nesten hvite blomster.

ESPEN SKARPHAGEN

er hageekspert og dommer i Sommerhytta på TV2.
 Blogg: skarpihagen.no
 Instagram: @skarpihagen.no
 Podd: Grøntpodden

Lavmælt og vakker: Skumblomsten er en liten staude som blomstrer jevnt og trutt utover sommeren med sine små topper, som står tett i tett.

Mange skyggetålende vekster er mer kjent for sitt bladverk enn blomstring. For å kunne leve et liv i skyggen, er det viktig å utnytte det lille lyset som finnes, og det kan kompenseres med større bladoverflater med klorofyll som fanger mer lys. De ulike formene for bladverk er ekstra spennende, siden bladene er fine gjennom hele sesongen, uavhengig av blomstringsperioder. En annen fordel med skyggefulle områder er at det som regel er jevnere fuktighet i jorden – noe som gjør plantestellet enkelt.

Kjenn din skygge

Før du velger planter, er det viktig å forstå hvor mye skygge området i uterommet får gjennom dagen og sesongen. Noen planter trives i delvis skygge, mens andre foretrekker full skygge. Identifiser lysets bevegelser og utvikling. Har du store løvtrær som skaper skygge, vil det være rikelig med lys på våren, men det stikk motsatte når bladene på trærne springer ut. Har du store trær som gir for mye skygge, kan du tynne litt i greinene, slik at de slipper igjennom litt ekstra lys. Samtidig er det deilig å ha en skyggefull plass å trekke seg tilbake på ekstra varme sommerdager

Et alternativ er å anlegge en såkalt woodlandhage, som går ut på å etablere områder i hagen som minner om skogbunn. Etablering av et slikt område er perfekt under løvtrær, som gir et filtrert lys. Her vokser plantene i en lett, porøs og moldrik jord med mye halvkomposterte blader. I en løvskog finnes det et enormt utvalg av vakre vekster, som starter sesongen med nydelig blomstring når det er godt lys på våren. Etter hvert som løvet på trærne skaper skygge, vil woodlandvekstene utvikle et flott bladverk. >

Sølvskimrende: De store hjerteformede bladene til forglemmegeisøster er lyse og sølvaktige. Dette er bladverk som skinner opp i skyggebedet – og i lyse sommernetter.

Kjent og kjær: Flekkvetann er en gammel staude som fortsatt er populær som bunndekker. De sølvaktige bladene er en flott kontrast til mørkere blader.

Liten skatt: Porselensanemone er umåtelig vakker og stortrives i skyggen. Denne stauden liker en jevnt fuktig vokseplass.

Svalt og luftig: Under større trær er det et fantastisk lys som blir filtrert gjennom bladverket. Dette er perfekt område å etablere en såkalt woodlandhage.

På denne måten er plantene tilpasset et variert liv. Noen kjente og kjære woodlandplanter vi alle kjenner er hvitveis, blåveis og liljekonvall, men det finnes en rekke andre mer eksotiske planter å velge mellom også.

Etablering

Aller først er det smart å tenke igjennom hva du vil bruke området med skygge til. Skal du kun ha beplantning som er pen å se på, eller ønsker du å ha en sittegruppe eller en god stol til å slappe av i på varme sommerdager? Skal du ha sitteplasser, bør underlaget være stabilt. Under stoler og bord i skyggen vil ikke gress eller andre vekster trives. Her anbefales det eksempelvis steinlegging eller grus. Da vil eventuelle møbler også stå stødig.

Rundt en slik sitteplass er det bare å plante ut ulike skyggetålende vekster, men før plantingen bør jorden bearbeides og spavendes. Dette er for å fjerne eventuelle ugressrøtter. Samtidig er det lurt å fylle på med organisk materiale som halvkomposterte blader, kvistkutt, hønsegjødsel og egen kompost. Med et godt grunnarbeid, og gode forhold for røttene, vil plantene etableres raskere og få en bedre trivsel på sikt.

Form farge og struktur

Blant de skyggetålende vekstene finnes det stor variasjon av bladverk, både i form og farge. I skyggebedet gjelder de samme prinsippene som andre steder i uterommet, bruk kontraster for å skape en spennende miks. Kombiner derfor ulike blader som er mørke/lyse, matte/blanke og store/små. Siden bladverket er dominerende, vil det være enkelt å planlegge for

en fin komposisjon som varer gjennom hele sesongen, uavhengig av blomstring som kan være mer sporadisk.

Selv om skyggefulle områder kan virke dystre, kan riktig bruk av farger lysne opp miljøet. Velg planter med lyse blomster som trebladgillenia eller bladverk som gir det lille ekstra, som enkelte varianter av alunrot. Et annet virkemiddel er blader med sølvskjær, som forglemmegeisøster og flekkvetann. Disse lyser opp en sommerkveld uansett hvor de står.

Vedlikehold

I et blomstrende bed vil fjerning av visne blomster ofte stimulere til ny knoppsetting. I skyggebedet er det derimot smart å fjerne blader som visner, slik at de ikke blir liggende oppå andre blader eller dekker til vekstpunkter på plantene. Her trengs alt lys som kan komme til!

Etter en god etablering, er det kun litt gjødsling og vanning som skal til. Selv om skyggefulle områder vanligvis har mindre fordampning enn solrike områder, er det fortsatt viktig å vanne regelmessig, spesielt under tørre perioder. Sjekk jorden jevnlig, og vann når den begynner å tørke ut.

Vær tålmodig

Det tar tid for planter å etablere seg i nye miljøer, spesielt i skyggefulle områder. Vær tålmodig, og gi plantene tid til å vokse og trives. Legg merke til hvilke sorter som trives i akkurat din hage, og supplér gjerne med flere varianter av samme sort, siden disse ofte liker tilsvarende vekstbetingelser. På 1-2-3 kan den skyggefulle plassen i hagen bli en ressurs – og en frodig oase!

25 HERLIGE PLANTER FOR SKYGGESIDEN

Alunrot
Astilbe
Bergblom
Bispelue
Bregner
Bronseblad
Eføy
Flekktvetann
Forglemmegeisøster
Hasselurt
Hosta
Hundetann
Jeffersonia
Lungeurt
Mahonia
Myske
Plagiorhegma
Ramonda
Skumblomst
Skyggesildre
Strutseving
Trebladgillenia
Trillium
Vinterglans
Vårkjærminne

Raskt ute: En woodlandplante som er verdt å merke seg: Plagiorhegma dubium som er skinnende lyseblå før bladene på trærne spretter, og får et nydelig bladverk som står gjennom hele sommeren.

Bli en kløpper på tomater

Et av sommerens desiderte høydepunkt er når du endelig kan sette tennene i hjemmedyrkede, solmodne tomater:

Følger du vår guide til dyrking, vil du få gode resultater, både på balkongen og i hagen.

TEKST: LINDA SELLMAN FOTO: LINDA SELLMAN

Tomater elsker sol og varme. De vil ha jevn vanning og regelmessig med næring for at de skal vokse og bli frodige. Flytende økologisk næring er enkel å dosere. Høsegjødsel eller gressklipp fungerer også. Men husk at om du overgjødler tomatplantene, vil det fremme tilvekst av blader i stedet for at planten setter frukt. Nå når tomatplantene er store, vil de vokse i en passende krukke eller bøtte, mints ti liter i volum. Husk å lage hull i bunnen så overflødig vann kan renne ut.

Ampeltomat 'Koralik' har hengende vekst som passer perfekt til dyrking i ampler, balkongkasser eller høye krukker. Gir en rikelig avling av lekre røde cherrytomater, Weibulls.

I mars eller i begynnelsen av april, om du bor nord i landet, er det på tide å sette frøene i jorden. En pluggboks er et utmerket alternativ som gir mange planter på liten plass. Dessuten får plantene fine røtter som gir gode vekstvilkår. Så frøene på fuktig såjord, og hold så jorden fuktig og varm. Tomatene gror dårlig ved lave temperaturer, de vil helst ha over 20 grader og få varme nedenfra, så sett gjerne plantekassen over gulvvarme eller en radiator.

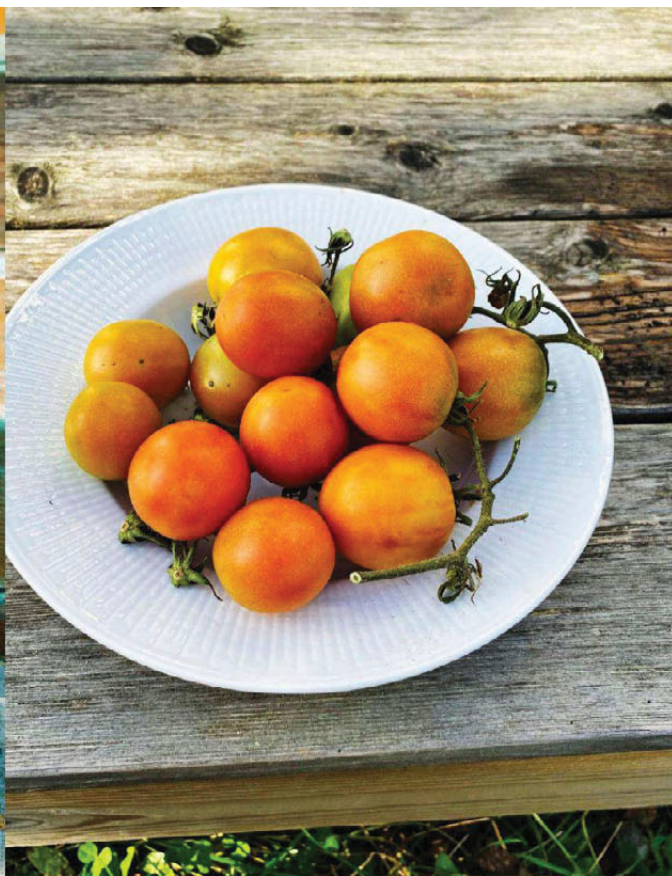
Når frøene har begynt å gro, kan temperaturen være svalere, men plantene trenger godt med lys for å bli fyldige og sterke.

Gir du tomatplantene det de trenger, vil de vokse, trives og gi rikelig med tomater. Så sørg for at du har god jord, frø og litt tålmodighet. Har du plass i vinduskarmen, kan du også dyrke egne tomatplanter fra frø. I tillegg til at det er hyggelig å se dem vokse, har du da mulighet til å velge mer sjeldne sorter.

Ulike sorter har ulikt plassbehov. Har du begrenset plass å dyrke på, kan du velge busk- eller krukketomater som gir stor avling på lite areal. Et sørvendt vindu eller en solfylt balkong er alt du trenger for å kunne dyrke tomater. Har du et drivhus eller et varmt og beskyttet sted inntil husveggen, kan du derimot velge sorter som vokser skikkelig i høyden. De gir større avling, og du har betydelig flere sorter å velge mellom.

Bifftomat 'Canestrino' er en klassisk italiensk kultursort som vokser seg høy og trenger støtte. Modner til rødt, men beholder en grønn hals. Utmerket til matlaging, Nelson Garden.

Ikke velg for stor krukke ved første omplanting, da de små plantene sliter med å klare seg når det blir for mye jordvolum. Det er bedre å øke størrelse på krukken i takt med at planten vokser. Et par uker etter omplanting må du begynne å gi planten næring ved vanning. Da trenger de kanskje også å støttes opp med en blomsterpinne for at veksten skal bli rett og fin.

Vintertomat 'Ponderosa' får guloransje, 3 – 4 cm store frukter som kan oppbevares i et svalt rom til langt utpå våren! Har kraftig skall og passer best til matlagning. En italiensk sort med svært gamle aner, Runåbergs frøer.

Busktomat 'Veranda Red' blir rundt 70 cm høy og har kompakt vekst. Perfekt i krukke på balkongen. Kan trenge støttepinne. Korte klaser med søte små runde tomater, Impecta.

Cherrytomat 'Rotkäppchen'
blir 50-60 cm høy og passer til
dyrking i krukke. Trenger ikke
å tyves, Nelson Garden.

Plommetomat «Gennaro» er en hardfør og frisk sort som gir stor avling med 12 cm lange velsmakende frukter. Blir opptil 180 cm høy og trenger støtte. Bra valg for balkong og uterom, Wexthuset.

Cherrytomat 'Goldwin' gir god avling med små gule tomater med saftig kjøtt og tydelig sødme. Kan dyrkes i drivhus eller på et lunt sted utendørs, og bør bindes opp, Impecta.

Når den lille planten har fått sitt andre bladpar, det vi kaller karakterblad, er det på tide å plante den om i en større potte med mer næringsrik jord. Sett plantens første bladpar rett over jordflaten, dermed utvikler den flere røtter fra stammen og planten blir mer stabil.

HUSK Å TYVE TOMATENE

Noen tomater må tyves for å gi god avling.

Tyvene er sideskudd som sitter i tomatplantens bladverk.

Å tyve betyr å fjerne disse.

Når gjennomsnittstemperaturen er minst åtte grader, kan tomatene flytte ut til en varm og solfylt plass som er skjermet for vind. Men før de flytter ut permanent, er det bra å herde dem. Ved å ta plantene ut på varme, vindstille dager og så ta dem inn om natten, venner de seg gradvis til livet utendørs.

HAGELIV & uterom

REDAKTØR **Kjersti Myhre** kjersti.myhre@egmont.com
ART DIRECTOR/INNHOLDSANSV. **Anna-Lena Johansson**
ANSV. REDAKTØR/DIREKTØR **Marianne Gram**
ANNONSESALG **Ad.venture AS**
christian@ad-venture.no
MARKEDSFØRING **Lene Margrethe Haanes Ingier**
FAGLIG RÅDGIVER **Kristin Granum Skoglund**
TRYKK **Egmont Printing Service**
FACEBOOK: **Hageliv & Uterom**
INSTAGRAM: **@hagelivoguterom**
ABONNEMENTSPRIS 10 utgaver kr 644 (fullpris)

BLI ABONNENT!

Bestill på bladkiosken.no

KUNDESERVICE

På minside.egmont.no kan du enkelt sjekke og administrere ditt abonnement.

Tlf. **22585790** (kl 8-16)

E-post abo-hageliv@egmont.com

Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss. Abonnementet løper til du sier det opp.

**story
house**
EGMONT

Story House er en del av Egmont, et av Nordens ledende mediekonsern. Vårt motto We bring stories to life – har sterke publisistiske verdier. Vi utvikler de beste mediene og lager godt innhold og journalistikk i verdensklasse. Egmont er en stiftelse som hvert år gir mer enn 100 millioner kroner som støtter til utsatte barn, unge og familier.

PÅ MUR

Vann tett og pustende
dekor puss som benyttes på betong,
puss, lettklinker, tegl og
annet murverk.

neste utgave i salg 4. juli

**BESTILL
ABONNEMENT**

10 utgaver til kun kr 599!

JANE ØDEGAARD

BURGUNDER: *Vår nye favorittfarge i hagen*

SMART BESKJÆRING: *I juli, august og september*

PRYDGRESS: *Slik hever du hagen et hakk*

SOMMERLYKKE: *Nytt besøk i Yvonne Dengins hage*

Følg Hageliv & uterom på Instagram - @hagelivoguterom

Returadresse:
ART AS
Postboks 209
2021 Skedsmokorset

Vi dekker *hele*
sesongen med
10 utgaver!

FOTO: JANE ØDEGAARD

HAGELIV & uterom

BESTILL ABONNEMENT NÅ!

Skann koden med din telefon